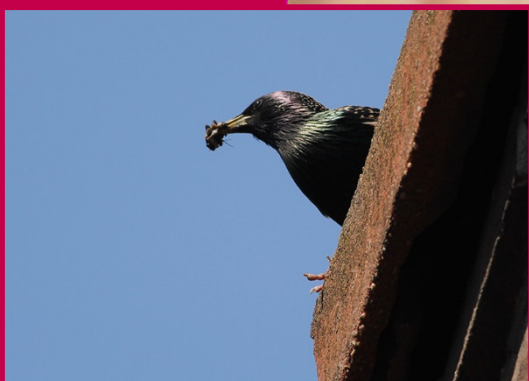

**SOORTGERICHT ONDERZOEK
NAAR VLEERMUIZEN
EN VOGELS
COMPLEX 505 EN 508
TE GORINCHEM**

SOORTGERICHT ONDERZOEK
NAAR VLEERMUIZEN
EN VOGELS
COMPLEX 505 EN 508
TE GORINCHEM

Colofon

Opdrachtgever: Oranje B.V.
Postbus 12151
3004 GD Rotterdam

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs
010 -249 24 60
info@vdhelm.nl www.vdhelm.nl

Projectfoto's: Dhr. J. van Bussel, Dhr. ing. A.W.M. Loeve

© VanderHelm Milieubeheer B.V.

Projectcode: 20171770

Verantwoording	Status / versie	Definitief
	Datum	09-11-2018
Auteur	Dhr. J. van Bussel	
Kwaliteitscontrole	Mevr. M. Kortlever-Boer MSc.	
Vrijgave	Dhr. ing. A.A. Heijboer	

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	3
1.1 AANLEIDING	3
1.2 DOELSTELLING	3
1.3 DESKUNDIGHEID	3
1.4 KWALITEITSBORGING.....	3
1.5 VERANTWOORDING	4
2. PROJECTGEBIED.....	5
2.1 HUIDIGE SITUATIE.....	5
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE, WERKZAAMHEDEN EN PLANNING.....	6
2.3 RESULTATEN EERDER UITGEVOERD ECOLOGISCH ONDERZOEK	6
3. METHODE.....	7
3.1 VLEERMUIZEN.....	7
3.2 VOGELS MET EEN NESTPLAATS OF RUSTPLAATS	9
3.3 OVERZICHT BEZOEKEN EN WEERGEGEVENS	10
4. ONDERZOEKSRESULTATEN EN INTERPRETATIE.....	11
4.1 VLEERMUIZEN.....	11
4.2 VOGELS	13
5. TOETSING AAN WETGEVING.....	17
5.1 VLEERMUIZEN.....	17
5.2 HUISMUSSEN.....	18
5.3 GIERZWALUWEN	18
6. CONCLUSIES	20
6.1 CONCLUSIES	20
6.2 VERVOLGSTAPPEN	21
REFERENTIELIJST	22

BIJLAGEN

1. REGIONALE SITUATIEKAART
2. WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING
3. FOTO'S TER PLAATSE
4. WAARNEMINGEN VLEERMUIZEN TIJDENS VELDBEZOEKEN
5. WAARNEMINGEN HUISMUSSEN TIJDENS VELDBEZOEKEN
6. WAARNEMINGEN GIERZWALUWEN TIJDENS VELDBEZOEKEN
7. SOORTINFORMATIE WAARGENOMEN SOORTEN

1. INLEIDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. te Berkel en Rodenrijs heeft van Oranje B.V. opdracht gekregen voor het uitvoeren van een soortgericht onderzoek naar vleermuizen, de huismus en de gierzwaluw ter plaatse van complex 505 en 508 gelegen aan de Dirck Franckenszoon Pauwstraat en de Van Zomerendaal te Gorinchem.

1.1 AANLEIDING

De aanleiding tot het uitvoeren van een soortgericht onderzoek naar vleermuizen, de huismus en de gierzwaluw zijn de voorgenomen werkzaamheden binnen het projectgebied en de Wet natuurbescherming. De werkzaamheden in het projectgebied bestaan uit het slopen van de aanwezige bebouwing, het verwijderen van het groen en het realiseren van nieuwbouw op dezelfde locatie. Uit een eerder door VanderHelm Milieubeheer B.V. in het projectgebied uitgevoerde ecologische quickscan (VanderHelm Milieubeheer B.V. kenmerk 20171536, d.d. 03-11-2017) blijkt dat in onderhavig projectgebied mogelijk nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen aanwezig zijn. Door de werkzaamheden kunnen eventueel aanwezige nesten, voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen van (beschermde) soorten worden beschadigd of vernield, wat een overtreding van de Wet natuurbescherming betreft. Om te bepalen of sprake is van overtreding van de Wet natuurbescherming wordt in eerste aanleg bepaald of nesten, voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen van de voornoemde soorten in het projectgebied aanwezig zijn.

1.2 DOELSTELLING

Doel van dit soortgericht onderzoek is het uitsluiten dan wel aantonen van de aanwezigheid van nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. Vervolgens wordt bepaald welke vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk zijn.

1.3 DESKUNDIGHEID

De ingezette ecologen voldoen aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken, zie box 1, genoemde voorwaarden en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige.

Box 1: Deskundigheid (Bron: Ministerie van Economische Zaken)

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet Natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdiervereiniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

1.4 KWALITEITSBORGING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging'. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op het door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd.

Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V. Dit kwaliteitssysteem is gecertificeerd conform de norm ISO 9001:2015.

1.5 VERANTWOORDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van het gevoerde onderzoek.

2. PROJECTGEBIED

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied is gelegen in de Haarwijk te Gorinchem. Het projectgebied bestaat uit de volgende drie straatzijden:

- Van Zomerenlaan – westzijde, huisnummers 1-75 oneven, 3 blokken, 38 woningen waarvan ca. 6 compacte eengezinswoningen, restant is duplexwoningen;
- D.F. Pauwstraat, huisnummer 2 – 52 even, 4 blokken, 26 compacte eengezinswoningen;
- D.F. Pauwstraat huisnummer 3 – 53 oneven, 4 blokken, 26 compacte eengezinswoningen.

De woningen zijn verdeeld over 11 woonblokken en betreffen oudere eengezinswoningen en duplexwoningen. De woningen aan de Van Zomerenlaan zijn in slechte staat: er zijn veel spleten, kieren en gaten aanwezig en op veel plekken liggen de dakpannen los of ontbreken. De woningen aan de Dirck Franckenszoon Pauwstraat zijn in betere staat, maar ook hier zijn op verschillende plaatsen gaten, kieren en scheuren aanwezig. Daarnaast is op verschillende plaatsen toegang voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen tot het dak door losliggende dakpannen en open dakranden.

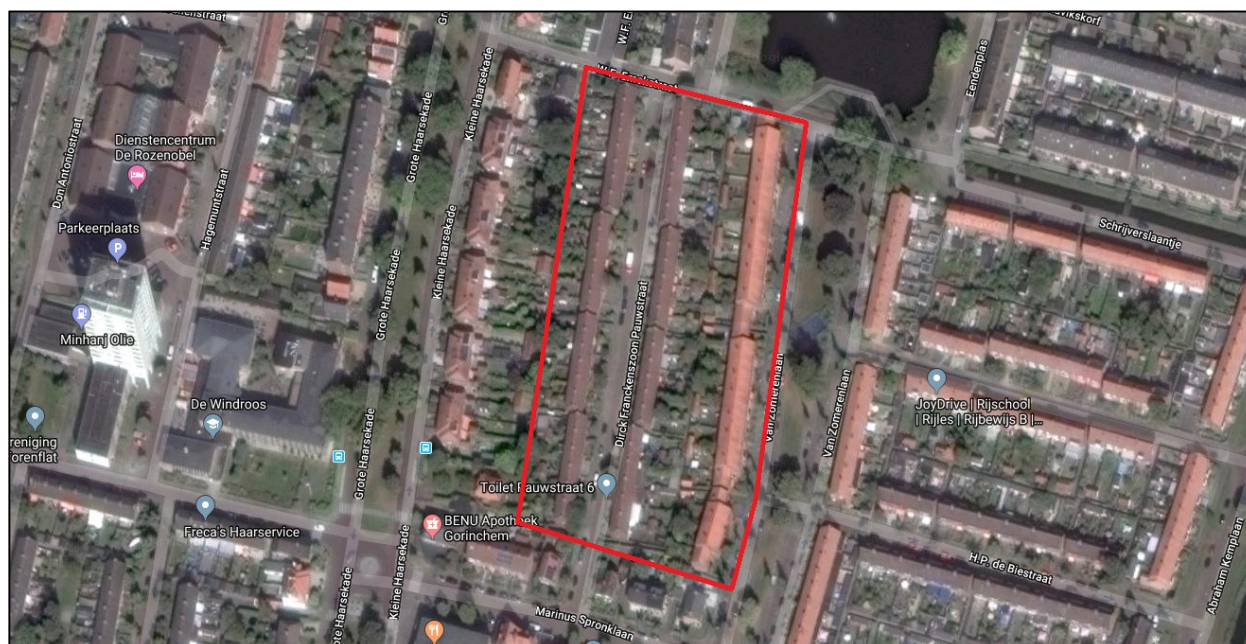
De woningen hebben alle groene en deels verwilderde tuinen, waarbij op diverse plaatsen bomen, coniferen en dichte hagen aanwezig zijn. Er bevinden zich allerhande soorten schuren en bijgebouwen in de tuinen. Sommige woningen zijn gedeeltelijk bedekt met klimop of andere klimplanten.

De omgeving van het projectgebied bestaat uit de Haarwijk. De Haarwijk is een volkse woonwijk ten noordwesten van het stadscentrum van Gorinchem. De wijk bestaat uit woningblokken uit verschillende tijdperiodes (vooorlogse woningen tot en met nieuwbouw). Het straatbeeld is over het algemeen groen met veel bomen en heren der waterpartijen.

De begrenzing van het projectgebied wordt weergegeven in afbeelding 1 en voor de regionale ligging wordt verwezen naar bijlage 1. Voor een fotografische weergave van het projectgebied wordt verwezen naar bijlage 3.

Tabel 1: Gegevens projectgebied

Projectgebied:	Complex 505 en 508 Gorinchem
Straat:	Van Zomerenlaan, Dirck Frankenszoon Pauwstraat en W.F. Emckstraat
Plaats:	Gorinchem
Gemeente:	Gorinchem
Provincie:	Zuid-Holland
Kilometerhok (Rijksdriehoekscoördinaten):	X: 126, Y: 428

Afbeelding 1: Begrenzing van het projectgebied aangegeven met een rode lijn (Bron: Google Maps)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE, WERKZAAMHEDEN EN PLANNING

De voorgenomen werkzaamheden in het projectgebied bestaan uit het slopen van de aanwezige bebouwing, het verwijderen van het aanwezige groen in de tuinen en het realiseren van nieuwbouwwoningen ter plaatse. De planning van de werkzaamheden is tijdens de uitvoering van het ecologisch soortgericht onderzoek niet bekend.

2.3 RESULTATEN EERDER UITGEVOERD ECOLOGISCH ONDERZOEK

Op basis van de eerder uitgevoerde ecologische quickscan (VanderHelm Milieubeheer B.V. kenmerk 20171536, d.d. 03-11-2017) ter plaatse van de Van Zomerenlaan en de Dirck Franckenszoon Pauwstraat wordt geconcludeerd dat de volgende juridisch zwaarder beschermde soorten worden verwacht:

Tabel 2: Verwachte beschermde flora- en faunasoorten in het projectgebied op basis van het bureauonderzoek.

Soort	Verwacht/ aangetroffen (locatie)
Huismus	Verwacht (gebouwen en tuinen)
Gierzwaluw	Verwacht (gebouwen)
Algemene broedvogels	Aangetroffen en verwacht (gehele projectgebied)
Vleermuizen	Verwacht (gebouwen)
Algemene soorten en vrijgestelde grondgebonden zoogdieren en amfibieën	Aangetroffen en verwacht (gehele projectgebied)

3. METHODE

Het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen en vogels is gebaseerd op de ethische code van het Netwerk Groene Bureaus - Branchevereniging voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging (juni 2008 en februari 2010), Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, juli 2017) en Kennisdocument Huismus (BIJ12, juli 2017) en uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2017. Het vleermuisprotocol 2013 is door een team vleermuisspecialisten uit het vleermuisvakberaad vanuit het Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en RVO geactualiseerd, hiermee is beargumenteerd afgeweken van het formeel vastgestelde vleermuisprotocol 2013.

3.1 VLEERMUIZEN

De bezoeken zijn met behulp van een batdetector (Pettersson D240X) en zaklampen uitgevoerd, zodat zowel zicht- als geluidswaarnemingen gedaan konden worden. Daarnaast is gebruik gemaakt van de opnamefunctie op de batdetector (met behulp van Edirol opname apparatuur) om waarnemingen terug te luisteren en te analyseren met behulp van het programma BatSound. Alle bezoeken zijn in verband met de veiligheid en grootte van het projectgebied uitgevoerd met een team van minimaal twee personen. De inventarisaties zijn uitgevoerd bij goede weersomstandigheden (droog, windkracht < 4 Bft en temperatuur hoger dan 7°C). Indien mogelijk is bij de vleermuisbezoeken gebruik gemaakt van een warmtecamera.

3.1.1. ZOMERVERBLIJFPLAATSEN EN KRAAMVERBLIJFPLAATSEN

Ten behoeve van het vaststellen dan wel uitsluiten van zomer- en kraamverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger is de volgende werkwijze gehanteerd.

In de periode van 15 mei tot en met 15 juli zijn vier veldbezoeken uitgevoerd ten behoeve van het vaststellen dan wel uitsluiten van zomerverblijf- en kraamverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Hierbij zijn tussen het eerste en het laatste avondbezoek minimaal 30 dagen gelegen, en tussen het ochtendbezoek en het tweede avondbezoek tenminste 20 dagen. Drie bezoeken zijn uitgevoerd in de avond om uitvliegende vleermuizen vast te stellen en om conform het protocol te werken voor de laatvlieger. Eén bezoek is uitgevoerd in de ochtend om zwermende en/of invliegende vleermuizen vast te stellen. Een uitvliegende, invliegende of zwermende vleermuis wijst op de aanwezigheid van een voortplantings- of rustplaats in een gebouw.

In verband met de grootte van het projectgebied, is dit opgedeeld in twee deelgebieden (zie afbeelding 2).

Afbeelding 2: projectgebied aangegeven met de twee deelgebieden.

Tijdens het eerste bezoek is met twee personen een avondbezoek uitgevoerd ter plaatse van deelgebied 1 (zie afbeelding 2 en tabel 3). Tijdens het onderzoek bleek dat dusdanig veel activiteit van vleermuizen plaatsvond, dat de ecologen deelgebied 1 niet volledig konden overzien. Zij hebben zich daarom gericht op de woningen met oneven huisnummers aan de Dirck Franckenszoon Pauwstraat. Ten tijde van het tweede bezoek (van de eerste bezoeksronde) zijn de even huisnummers onderzocht.

Het tweede bezoek (van de eerste bezoeksronde) is uitgevoerd met twee personen in deelgebied 2 (zie afbeelding 2 en tabel 3) en één persoon in deelgebied 1. De twee personen in deelgebied 2 konden hierbij het gehele deelgebied overzien en de derde persoon heeft het nog niet onderzochte gedeelte van deelgebied 1 onderzocht.

Het derde bezoek (tweede bezoeksronde, zie tabel 3) is uitgevoerd met twee personen. Hierbij hebben beide personen rondgelopen door het projectgebied om zwermende en/of invliegende vleermuizen vast te stellen of uit te sluiten. Zwermende vleermuizen tijdens een ochtendbezoek wijzen op de aanwezigheid van een verblijfplaats. Zwermactiviteit vindt voor langere tijd plaats zodat door rond te lopen zwermactiviteit in het projectgebied waargenomen kan worden, hierdoor is het volledige projectgebied overzien en zijn geen zwermende vleermuizen gemist.

De tweede avondronde (vierde bezoek, volledige projectgebied) is uitgevoerd met vijf personen. Hierbij hebben twee personen gepost en rondgelopen in de D.F. Pauwstraat om zicht te hebben op de kopgevels en langsgevels. Eén persoon heeft gepost en rondgelopen in de westelijke achtertuinen van de D.F. Pauwstraat om zicht te hebben op de achterzijde van deze woningen. Eén persoon heeft gepost en rondgelopen in de oostelijke achtertuinen van de D.F. Pauwstraat om zicht te hebben op de achterzijde van de woningen aan de D.F. Pauwstraat en de achterzijde van de woningen aan de Van Zomerendaan. De vijfde persoon heeft gepost en rondgelopen ter plaatse van de Van Zomerendaan.

Tabel 3: uitgevoerde veldbezoeken voor vleermuizen

Datum	Bezoek	Bezoeksronde	Aantal personen	Deelgebied
21-05-2018	Avondbezoek	1	2 personen	1
23-05-2018	Avondbezoek	1	3 personen	1 & 2
24-05-2018	Ochtendbezoek	2	2 personen	1 & 2
25-06-2018	Avondbezoek	3	5 personen	1 & 2

3.1.2. PAARVERBLIJFPLAATSEN

Ten behoeve van het vaststellen van de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen zijn tussen 15 augustus en 1 oktober drie bezoeken in de avond/nacht uitgevoerd. Hierbij is gelet op baltende vleermuizen.

Gewone dwergvleermuizen baltten doorgaans vliegend en vliegen slechts sporadisch naar hun paarverblijf om te paren of slapen. Het komt voor dat ze nachtenlang baltten, dan is het niet mogelijk om de exacte locatie van het paarverblijf vast te stellen. In dat geval is in het veld het baltsterritorium vastgesteld, dit is het gebied dat de vleermuis gebruikt om te baltten. Binnen het baltsterritorium bevindt zich de paarverblijfplaats. Ruige dwergvleermuizen baltten daarentegen vaak vanuit een vast locatie; hun paarverblijfplaats, maar kunnen ook vliegend baltten.

Door rond te lopen in het projectgebied kunnen baltende vleermuizen goed worden vastgesteld. Bij het waarnemen van een baltende ruige dwergvleermuis is de exacte locatie van de paarverblijfplaats bepaald door middel van gebruik van een warmtecamera in combinatie met de batdetector. Bij een baltende gewone dwergvleermuis is het baltsterritorium zo exact mogelijk vastgesteld door het dier te volgen met de warmtecamera in combinatie met de batdetector.

3.1.3. WINTERVERBLIJFPLAATSEN

Vooralsnog is geen betrouwbare methode beschikbaar om individuele winterverblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen vast te stellen in spouwmuren of onder een dak omdat doorgaans niet de hele spouw kan worden overzien met een boomcamera of spiegel. Van zomerverblijfplaatsen, kraamverblijven en paarverblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten, waarvan bekend is dat zij in de winter ook in gebouwen zitten (zoals gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis) mag zekerheidshalve aangenomen worden dat deze ook als winterverblijfplaats gebruikt kunnen worden, zolang de temperatuur niet te laag wordt (vorst) (Bij12, 2017). In onderhavig onderzoek is hier dan ook geen specifiek onderzoek naar verricht en wordt uitgegaan van een mogelijke aanwezigheid van individuele winterverblijfplaatsen indien zomer-, kraam- en of paarverblijfplaatsen zijn aangetroffen in het projectgebied. Bij strenge vorst is het aannemelijk dat gewone dwergvleermuizen verblijven in een massawinterverblijfplaatsen, die tijdens de ecologische quickscan (VanderHelm Milieubeheer B.V., kenmerk 20171536) zijn uitgesloten binnen onderhavig projectgebied.

3.2 VOGELS MET EEN NESTPLAATS OF RUSTPLAATS

In het projectgebied worden op basis van de ecologische quickscan nesten en rustplaatsen van de huismus, gierzwaluw en vogels uit categorie 5 verwacht.

3.2.1. HUISMUS

Om uit te sluiten of aan te tonen dat huismussen een nest of rustplaats in het projectgebied bezetten zijn volgens de gestandaardiseerde methode (Kennisdokument Huismus, BIJ12, juli 2017) twee bezoeken tussen 1 april en 15 mei, met daartussen minimaal 10 dagen, uitgevoerd. Het onderzoek heeft tussen 2 uur na zonsopkomst en 2 uur voor zonsondergang en bij goede (warme en droge) weersomstandigheden plaatsgevonden. Ten tijde van het bezoek is gelet op één of meer van de volgende waarnemingen, wat duidt op een aanwezige nestlocatie:

- een zingend mannetje (veelal vanaf een hoge plaats zoals een dakgoot) of;
- een paartje bij een potentiële nestplaats of;
- balts, paring of ander gedrag waar uit geconcludeerd kan worden dat nesten aanwezig moeten zijn.

Tijdens het onderzoek zijn het aantal broedparen en de (globale) locaties van de nesten vastgesteld binnen het projectgebied. Daarnaast is bepaald of de omgeving van het projectgebied essentieel leefgebied (foerageergebied, schuilgelegenheid, zandbad en/of migratieroute) van de huismus betreft.

Tijdens beide bezoeken is door het projectgebied gelopen en op locaties waar huismussen werden waargenomen gepost, zodat vastgesteld kon worden waar een eventueel aanwezige nestlocatie zich bevindt. Op deze manier is tevens essentieel groen in kaart gebracht.

3.2.2. GIERZWALUW

Om uit te sluiten of aan te tonen dat gierzwaluwen een nest of rustplaats in het projectgebied bezetten zijn volgens de gestandaardiseerde methode (Kennisdokument Gierzwaluw, BIJ12, juli 2017) drie bezoeken uitgevoerd. De bezoeken zijn uitgevoerd in de periode 1 juni tot 15 juli, met daartussen minimaal 10 dagen, waarbij twee van de drie bezoeken in juni zijn uitgevoerd. Het onderzoek is bij goede (warm en droge) weersomstandigheden, in de avond, van 20:30 tot 22:30 uur (of tot alle gierzwaluwen waren ingevlogen indien dat om 22:30 uur nog niet het geval was) uitgevoerd.

In de avonduren komen gierzwaluwen veelal in groepen lager boven de woningen vliegen en maken zij een kenmerkend gierend geluid. Dit is een indicatie van de aanwezigheid van broedplaatsen. Een broedplaats kan worden vastgesteld wanneer de vogels zeer dicht langs de gebouwen vliegen, waarbij veel geroepen wordt, en/of de gierzwaluwen de gebouwen regelmatig "aantikken" of in of uit een opening in een gebouw vliegen. Tijdens het onderzoek zijn het aantal broedparen en de locaties van de nesten vastgesteld.

De eerste ronde van het gierzwaluwonderzoek is opgesplitst in twee bezoeken. Door de grote hoeveelheid gierzwaluwen was het projectgebied niet voldoende te overzien. Het eerste bezoek is uitgevoerd met twee personen. Hierbij is geconcentreerd op een deel van de wijk waarin veel gierzwaluwen aanwezig waren en dat met twee mensen kon worden overzien (1ste bezoek, 1ste ronde, zie tabel 4).

Tijdens het tweede bezoek is door vijf personen gepost op plekken waarvandaan de kopgevels goed konden worden overzien die met het eerste bezoek niet te overzien waren. Tijdens dit bezoek hebben een zesde en zevende persoon alvast een deel van het projectgebied onderzocht voor bezoekronde 2 (2^{de}

bezoek, 1ste en 2de ronde, zie tabel 4).

Tijdens het derde bezoek hebben drie personen het gedeelte van het projectgebied onderzocht dat tijdens het tweede bezoek nog niet (voor ronde 2) onderzocht was. Zo is ook de tweede bezoekeronde uitgevoerd over twee bezoeken (3de bezoek, 2de ronde, zie tabel 4).

Ten tijde van het vierde bezoek hebben vijf personen gepost in de D.F. Pauwstraat zodat alle gevels in de gaten gehouden konden worden (4de bezoek, 3de ronde, zie tabel 4). Twee van deze personen hadden geen eerdere ervaring met onderzoek naar gierzwaluwen. Deze personen hebben na een korte cursus in herkenning van gierzwaluwen de gevels die het minst geschikt waren nauwlettend in de gaten gehouden en hier geen vogels zien invliegen. Er was ten alle tijden een deskundig ecooloog in de buurt, waarbij zij terecht konden in geval van twijfel.

Tijdens alle bezoeken is naar het gedrag van de gierzwaluwen gekeken en hierop ingespeeld om geen nestlocaties te missen.

3.3 OVERZICHT BEZOEKEN EN WEERGEGEVENS

In tabel 4 is een overzicht opgenomen van de in totaal dertien uitgevoerde veldbezoeken. In tabel 5 zijn de weersomstandigheden op de dag van uitvoering weergegeven.

Tabel 4: Uitgevoerd veldbezoek

Datum	Activiteit	Soortgroep	Ronde nummer	Tijdstip (begin - einde)	Uitvoerende(n)
09-04-2018	Middagbezoek	Huismus	1	12:15 – 14:15	J. van Bussel, N. Korevaar
02-05-2018	Middagbezoek	Huismus	2	13:15 – 15:15	A.W.M. Loeve
21-05-2018	Avondbezoek	Vleermuizen	1 (zomer/kraam)	21:36 – 23:36	J. van de Poel, N. Alderliesten
23-05-2018	Avondbezoek	Vleermuizen	1 (zomer/kraam)	21:39 – 23:39	A.W.M. Loeve, J. Keyzer, T. Breur
24-05-2018	Ochtendbezoek	Vleermuizen	2 (zomer/kraam)	03:34 – 05:34	A.W.M. Loeve, J. Keyzer
04-06-2018	Avondbezoek	Gierzwaluwen	1	20:30 – 22:30	T. Deugd, A. Kolders
25-06-2018	Avondbezoek	Gierzwaluwen	1/2	20:30 – 22:30	N. Alderliesten, N. Korevaar, J. van de Poel, H. de Graaf, E. van Doorn, S. Elzerman, J. Koelewijn
25-06-2018	Avondbezoek	Vleermuizen	3 (zomer/kraam)	22:04 – 00:04	J. van de Poel, N. Alderliesten, H. de Graaf, S. Elzerman, E. van Doorn
03-07-2018	Avondbezoek	Gierzwaluwen	2	20:30 – 22:30	M. Enthoven, J. Berk, R. Labadie
12-07-2018	Avondbezoek	Gierzwaluwen	3	20:30 – 22:30	T. Deugd, D. Maas, I. van der Arend, M. Lekkerkerk, K. van der Meer
29-08-2018	Avondbezoek	Vleermuizen	1 (paar)	21:34 – 23:34	J. van de Poel, S. Elzerman
10-09-2018	Avondbezoek	Vleermuizen	2 (paar)	20:07 – 23:07	J. van de Poel, J. van Bussel
19-09-2018	Avondbezoek	Vleermuizen	3 (paar)	20:46 – 22:46	T. Breur, M. Enthoven

Tabel 5: Weersomstandigheden*

Datum	Temperatuur (°C)		Overheersende windrichting –kracht (Bft)	Bewolking	Neerslag (mm)
	Min.	Max.			
09-04-2018	9,2	17,5	NNO2	Geheel bewolkt	<0,05**
02-05-2018	1,8	16,9	ZZW3	Half bewolkt	0,2**
21-05-2018	9,1	25,7	O3	Half tot zwaar bewolkt	0,0
23-05-2018	14,3	25,2	NO2	Vrijwel geheel bewolkt	1,5**
24-05-2018	13,3	22,6	O2	Vrijwel geheel bewolkt	0,6**
04-06-2018	15,8	23,2	NNO2	Zwaar bewolkt	0,0
25-06-2018	10,5	21,4	NNW2	Half bewolkt	<0,05**
25-06-2018	10,5	21,4	NNW2	Half bewolkt	<0,05**
03-07-2018	12,5	26,0	NNO3	Licht bewolkt	0,0
12-07-2018	13,6	24,6	NNW2	Half bewolkt	0,0
29-08-2018	8,3	19,7	N2	Vrijwel geheel bewolkt	6,6**
10-09-2018	14,9	20,1	WZW2	Geheel bewolkt	0,0
19-09-2018	13,8	23,6	ZZW3	Zwaar bewolkt	0,0

* Weersomstandigheden dichtstbijzijnde weerstation (De Bilt).

** Op het moment van het veldbezoek was het droog

4. ONDERZOEKSRESULTATEN EN INTERPRETATIE

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten nader toegelicht en wordt aangegeven waar nestplaatsen, voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen, en/of essentieel leefgebied van één of meerdere onderzochte soorten in het projectgebied aanwezig zijn. Een overzicht van deze verblijfplaatsen is weergegeven in afbeelding 3, 5 en 7. Voor de achterliggende waarnemingen per bezoek wordt verwezen naar bijlage 4.

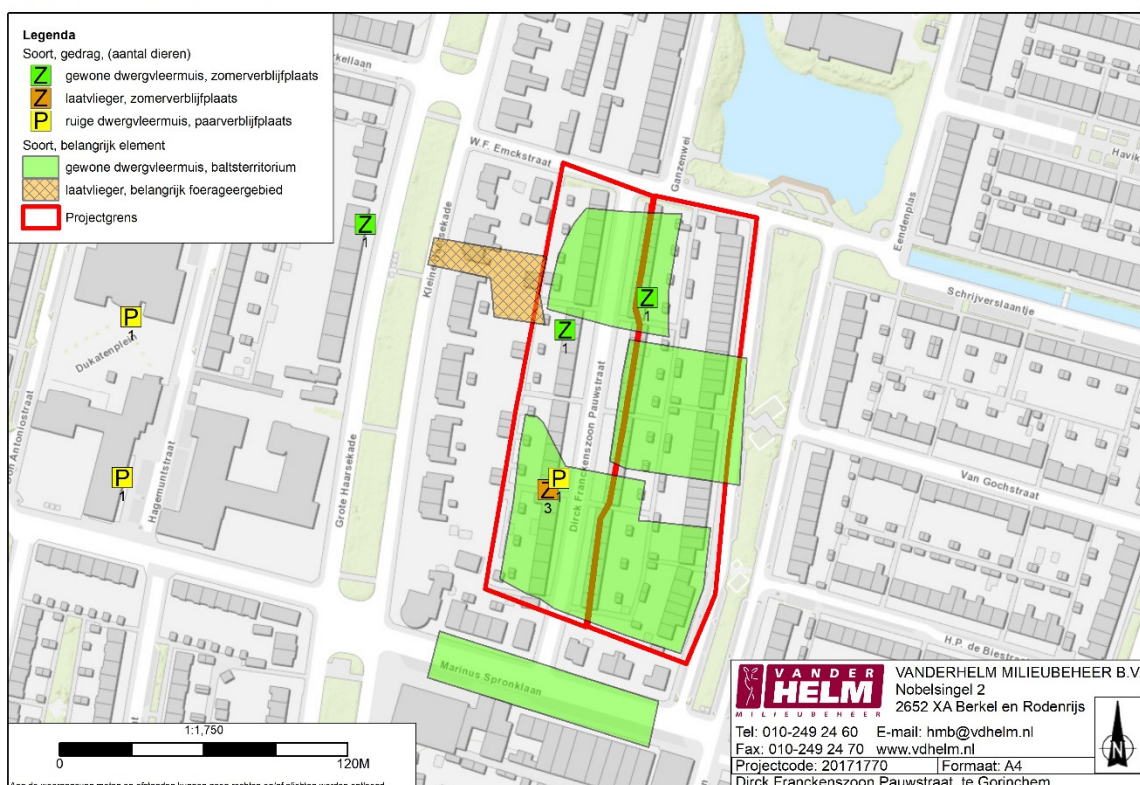
4.1 VLEERMUIZEN

Binnen het projectgebied zijn voor vleermuizen de volgende beschermde elementen vastgesteld:

- 2 zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (1 individu per verblijfplaats);
- 1 zomerverblijfplaats van de laatvlieger (3 individuen);
- 1 paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis (1 individu);
- 3 baltterritoria van gewone dwergvleermuizen (3 individuen), de paarverblijfplaats bevindt zich binnen de baltterritoria (binnen projectgebied).
- niet uitgesloten kan worden dat bovenstaande verblijven ook in gebruik zijn als individuele winterverblijfplaats.

Buiten het projectgebied zijn één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis, één baltterritorium van de gewone dwergvleermuis en twee paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis vastgesteld (zie afbeelding 3). Bovendien bevindt zich boven de achtertuinen van de Kleine Haarsekade een belangrijk foerageergebied van laatvliegers.

Beschermde vleermuis elementen

Afbeelding 3: Aangetroffen beschermde elementen van vleermuizen

4.1.1. ZOMER- EN KRAAMVERBLIJFPLAATSEN

Tijdens de veldbezoeken op 21 mei, 23 mei, 24 mei en 25 juni ten behoeve van het vaststellen dan wel uitsluiten van zomer- en of kraamverblijven van vleermuizen zijn 2 zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (waarbij steeds één individu gebruik maakte van een verblijfplaats) en 1 zomerverblijfplaats van de laatvlieger (met daarin drie individuen) vastgesteld.

Tijdens het avondbezoek op 21 mei 2018 en 24 mei 2018 zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Tijdens het avondbezoek op 23 mei 2018 is een uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen die uitvloog uit een open stootvoeg, rechts boven het raam van de 1^e verdieping aan de achterzijde van de Dirck Franckenszoon Pauwstraat 40. De exacte invlieglocatie is aangegeven in afbeelding 4.

Tijdens het bezoek op 25 juni 2018 is een verblijfplaats vastgesteld van 3 laatvliegers. Deze vlogen uit ter plaats van de zuidgevel van de Dirck Franckenszoon Pauwstraat 15 en vlogen uit onder de eerste dakpak rechts van de schoorsteen. Na afloop van de gierzwaluwonderzoeken is verschillende malen gepost bij dezelfde gevel om te controleren of meerdere laatvliegers uitvlogen. Tijdens deze extra controles zijn geen uitvliegende laatvliegers meer waargenomen.

Daarnaast is een gewone dwergvleermuis waargenomen welke aan de westzijde van de D.F. Pauwstraat 35 aantikte boven het slaapkamerraam. Wanneer een vleermuis meerdere keren aantikt, kan niet worden uitgesloten dat het een verblijfplaats betreft. Daardoor wordt deze locatie tevens gezien als een zomerverblijfplaats.

Afbeelding 4: Locatie uitvliegopening zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis D.F. Pauwstraat 40.

4.1.2. PAARVERBLIJFPLAATSEN

Tijdens de veldbezoeken op 29 augustus 2018, 10 september 2018 en 19 september 2018 ten behoeve van het vaststellen of uitsluiten van paarverblijfplaatsen is 1 paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis vastgesteld. Daarnaast zijn 3 baltsterritoria van de gewone dwergvleermuis vastgesteld, waarvan de paarverblijfplaatsen zich binnen het projectgebied bevinden.

Tijdens het veldbezoek op 29 augustus 2018 is ter plaatse van de Dirck Franckenszoon Pauwstraat 15 één paarverblijf van een baltzende ruige dwergvleermuis vastgesteld met behulp van een batdetector en warmtecamera. De ruige dwergvleermuis bevond zich onder een houten balkje achter de dakgoot rechtsboven het rechter raam van de eerste verdieping. Daarnaast zijn drie baltsterritoria vastgesteld van de gewone dwergvleermuis binnen het projectgebied en één baltsterritorium buiten het projectgebied.

Tijdens het veldbezoek op 10 september 2018 is één baltsterritorium binnen projectgebied vastgesteld van gewone dwergvleermuizen. Dit territorium betrof een in het eerste bezoek vastgesteld territorium. Daarnaast zijn buiten het projectgebied één baltsterritorium van gewone dwergvleermuis en twee paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis vastgesteld.

Tijdens het veldbezoek op 19 september 2018 zijn twee baltsterritoria vastgesteld van gewone dwergvleermuizen binnen projectgebied. Dit betroffen wederom territoria die in het eerste bezoek al waren vastgesteld.

4.1.3 WINTERVERBLIJFPLAATSEN

(Individuele) winterverblijfplaatsen

Vooralsnog is geen betrouwbare methode beschikbaar om individuele winterverblijfplaatsen vast te stellen in spouwmuren of onder een dak. Zekerheidshalve wordt daarom aangenomen dat de aangetroffen zomerverblijfplaatsen en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger ook als individuele winterverblijfplaats gebruikt kunnen worden, zolang de temperatuur niet te laag wordt (vorst) (Bij12, 2017). Wanneer sprake is van vorst is het aannemelijk dat gewone dwergvleermuizen naar een massa winterverblijfplaats in de omgeving trekken.

4.1.4 OVERIGE WAARNEMINGEN

Tijdens het onderzoek naar zomer- en kraamverblijfplaatsen is in de directe omgeving van projectgebied 1 baltsterritorium vastgesteld van de gewone dwergvleermuis in de Marinus Spronklaan. In de Kleine Haarsekade is een ruige dwergvleermuis in baltsvlucht waargenomen. De exacte locatie van het paarverblijf is niet vastgesteld.

Daarnaast zijn ten tijde van alle bezoeken op diverse plekken foeragerende gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen. De foeragerende gewone dwergvleermuizen zijn voornamelijk waargenomen bij al het groen van en rondom het projectgebied. De foeragerende laatvliegers zijn voornamelijk waargenomen boven de achtertuinen van de woningen aan de Kleine Haarsekade ten westen van het projectgebied. Een deel van deze foeragerende laatvliegers kwam vanuit het westen (dwars over Grote Haarsekade) aangevlogen.

Daarnaast zijn er enkele hoog overvliegende laatvliegers en rosse vleermuizen waargenomen welke geen binding hadden met het projectgebied.

4.2 VOGELS

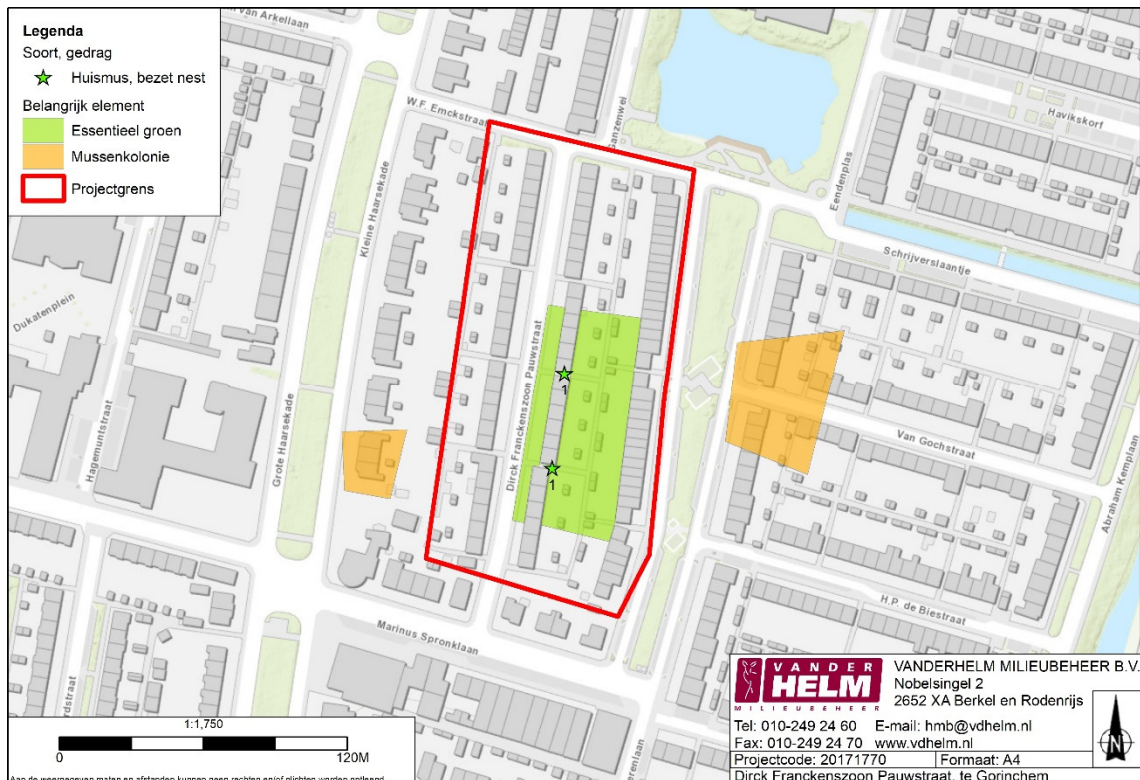
4.2.1. HUISMUSSEN

Ten tijde van de bezoeken op 9 april en 2 mei 2018 zijn twee territoria van huismussen aangetroffen. Het betreft hier beide een nestlocatie (zie afbeelding 5). Buiten het projectgebied zijn twee mussenkolonies vastgesteld met elk geschat 5 koppels. De locaties van de nesten mussenkolonies zijn weergegeven op afbeelding 6. Binnen het projectgebied bevindt één nest zich aan de D.F. Pauwstraat 26 onder de pannenrand aan de zuidkant van de woning. Op afbeelding 7 is de nestlocatie weergegeven van dit koppel huismussen. Het andere nest bevindt zich aan de D.F. Pauwstraat 14 tevens onder de pannenrand aan de zuidkant van de woning. Bij beide nesten gebruiken de huismussen het groen in de directe omgeving van het nest om te schuilen. In de tuinen binnen het projectgebied, de groenpercelen in de Van Zomerendaan en langs de waterpartij ten noorden van de W.F. Emckstraat, en in de tuinen van omliggende wijken wordt door huismussen gefoerageerd.

Afbeelding 5: Voerende huismusvrouw bij nest

Beschermde elementen huismus

Afbeelding 6: Locaties nesten en rustplaatsen huismussen.

Afbeelding 7: Nestlocatie van de huismus aan de D.F. Pauwstraat 26 omlijnd met rood.

4.2.2. GIERZWALUWEN

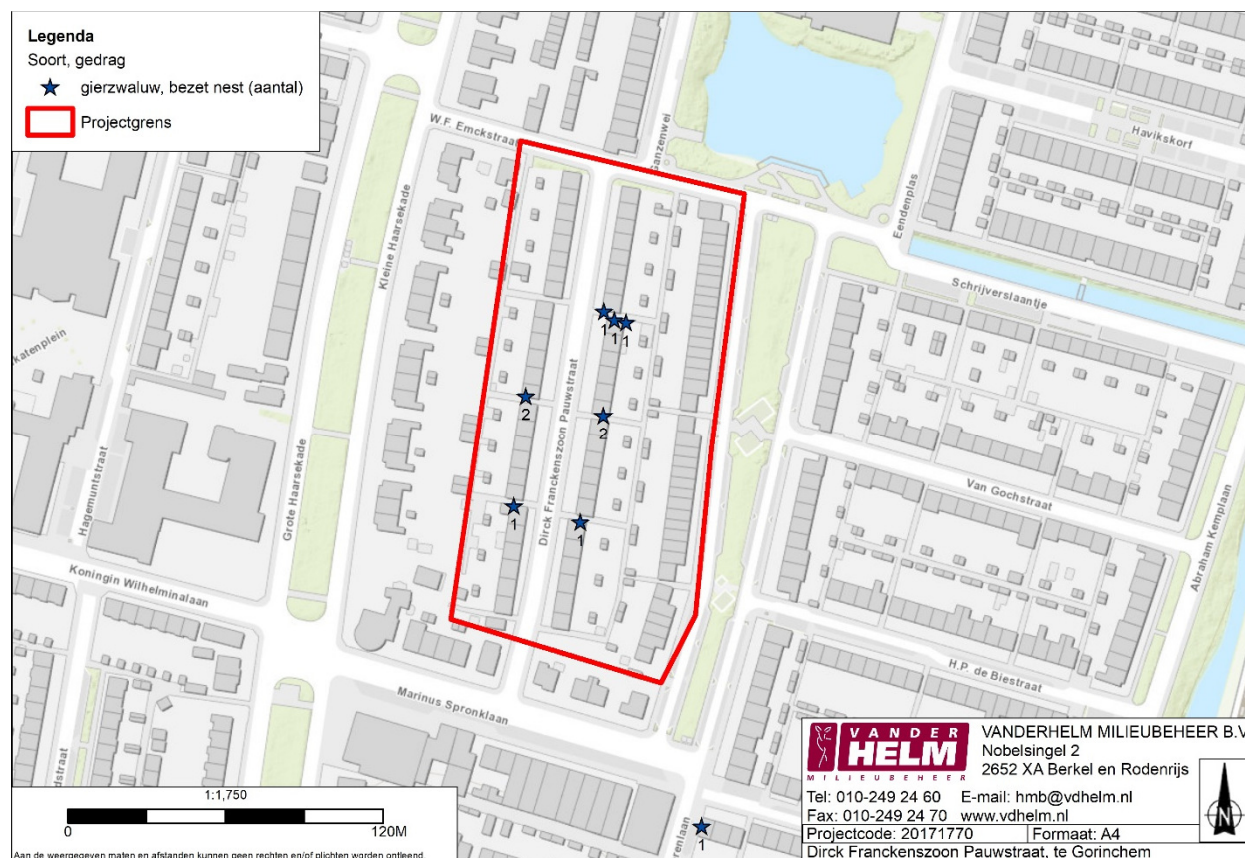
Op 4 juni 2018, 25 juni 2018, 3 juli 2018 en 12 juli 2018 zijn gerichte bezoeken naar gierzwaluwen uitgevoerd. Ten tijde van alle bezoeken was veel activiteit van gierzwaluwen boven en rondom het projectgebied. In totaal zijn circa 30 gierzwaluwen gelijktijdig boven (de directe omgeving van) het projectgebied waargenomen, wat impliceert dat er in dit deel van Gorinchem circa 20 koppels gierzwaluwen nestelen (Kennisdocument Gierzwaluw, BIJ12, 2017).

Ter plaatse van de D.F. Pauwstraat zijn verschillende aantikkende of invliegende gierzwaluwen waargenomen. Uiteindelijk zijn totaal 9 nestlocaties aangetroffen binnen het projectgebied. Deze locaties bevinden zich allen in de Dirck Franckenszoon Pauwstraat. Zes nesten bevinden zich in de zuidgevels van de huisnummers 14, 26, 27 en 38. De overige nesten bevinden zich in de noordgevel van huisnummers 13 en 36 (1 nest) en ter plaatse van de hoek aan de oostkant van huisnummer 36 (1 nest).

Het nest ter plaatse van huisnummer 38 bevindt zich onder het daklood ter hoogte van de nokpan. De nesten ter plaatse van huisnummer 27 bevinden zich onder het daklood zowel links als rechts van de schoorsteen. De nesten ter plaatse van huisnummer 26 bevinden zich onder het daklood/dakpan links en rechts naast de schoorsteen, het nest ter plaatse van huisnummer 14 bevindt zich links van de schoorsteen en het nest ter plaatse van huisnummer 13 bevindt zich rechts naast de schoorsteen onder het daklood. De nesten ter plaatse van huisnummer 36 bevinden zich aan de noordkant onder de 1^e dakpan links naast de schoorsteen en aan de oostkant onder de dakgoot nabij de noordoosthoek.

Er is tevens 1 nest vastgesteld buiten projectgebied onder de nokpan in de westgevel van de Van Zomerendaan 2. In de wijk ten oosten van het projectgebied werden veel laagvliegende, roepende gierzwaluwen waargenomen. De verwachting is dan ook dat de overige (circa 10) gierzwaluw-nesten die in de omgeving van het projectgebied worden verwacht, zich in de bebouwing aan het Schrijverslaantje, de Van Gochstraat, de H.P. de Biestraat en de Marinus Spronklaan bevinden.

In afbeelding 8 worden de vastgestelde locaties van de nesten weergegeven op een kaart.

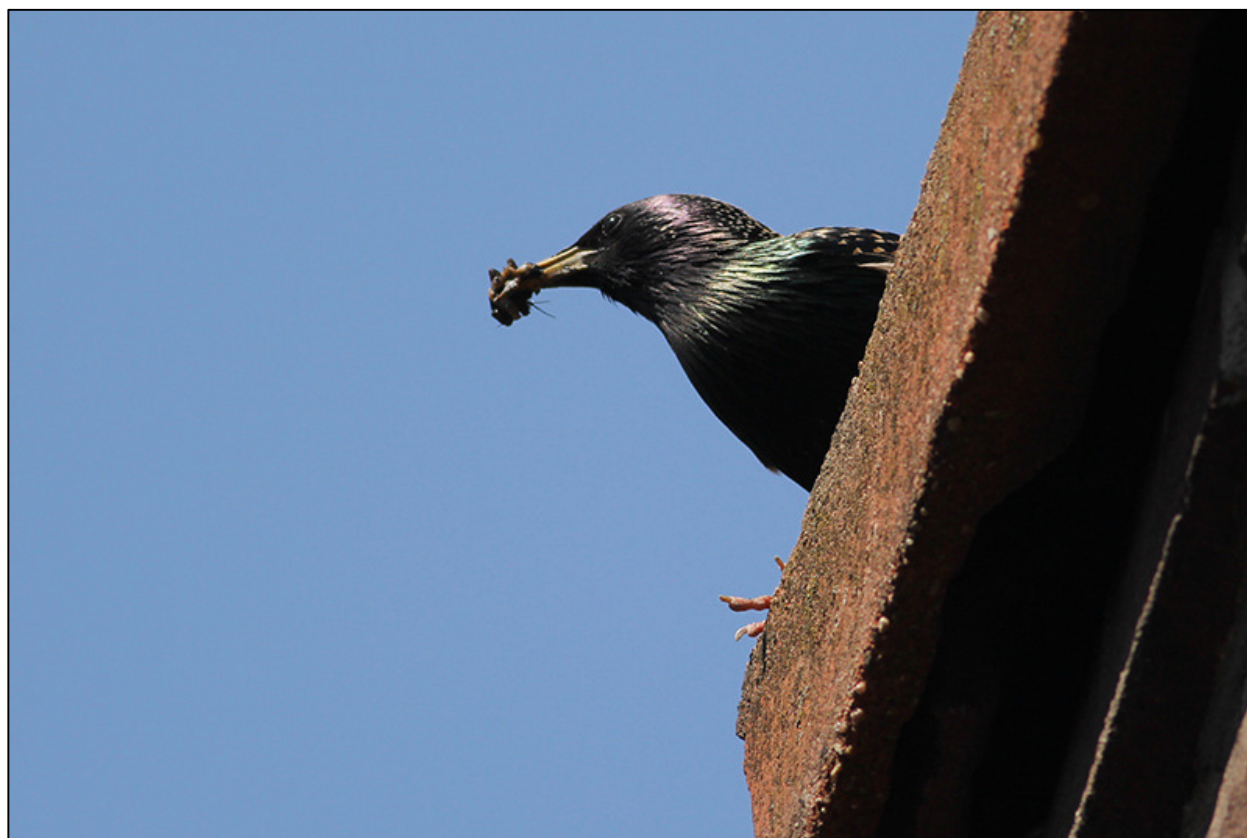

Afbeelding 8: Locaties nesten van gierzwaluwen.

4.2.3. OVERIGE WAARNEMINGEN

Tijdens de veldbezoeken ten behoeve van het soortgericht onderzoek naar huismussen en gierzwaluwen is vastgesteld dat zes paar spreeuwen broedt in het projectgebied. Zeven spreeuwen zijn zingend waargenomen tijdens de huismusbezoeken. De locaties van deze spreeuwen zijn weergegeven op de kaarten per huismusbezoek in bijlage 5. Voor de spreeuwen zijn voldoende alternatieve nestplekken aanwezig, voornamelijk in de omringende bebouwing. Daarnaast is een nest van de ekster aangetroffen binnen het projectgebied. Deze is dit jaar niet in gebruik geweest als nestlocatie.

Daarnaast broeden tevens algemene broedvogels zoals de kauw en Turkse tortel in het projectgebied.

Afbeelding 9: Voerende spreeuw bij nest in projectgebied

5. TOETSING AAN WETGEVING

In dit hoofdstuk is beschreven wat de wettelijke consequenties zijn die voortvloeien uit de aanwezigheid van beschermde nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen, zoals beschreven in hoofdstuk 4. Voor meer informatie over de juridische achtergronden wordt verwezen naar bijlage 2. De betreffende artikelen van de Wet natuurbescherming zijn opgenomen in box 2.

5.1 VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn zoogdieren die beschermd zijn vanuit de Europese habitatrichtlijn en opgenomen in de Wet natuurbescherming. De voortplantings- en/of rustplaatsen of de onderdelen van voortplantings- en/of rustplaatsen (functioneel leefgebied) van vleermuizen zijn jaarrond beschermd. Dit betekent dat de verblijfplaats, vliegroute of foerageergebied ook beschermd is gedurende de periode in het jaar dat de vleermuis er geen gebruik van maakt. Door het slopen van de gebouwen worden de voortplantings- en/of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger beschadigd, vernield en/of verstoord. Het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van vleermuizen betreft een overtreding van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming (zie box 2). Daarnaast kunnen exemplaren van vleermuizen worden gestoord of gedood, wanneer deze in de verblijfplaats aanwezig zijn ten tijde van de werkzaamheden. Dit betreffen tevens overtredingen van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Uit het soortgericht onderzoek blijkt dat de volgende verblijfplaatsen zijn aangetroffen:

- 1 zomerverblijfplaats van 1 gewone dwergvleermuis ter plaatse van de oostgevel aan de D.F. Pauwstraat 40;
- 1 zomerverblijfplaats van 1 gewone dwergvleermuis ter plaatse van de D.F. Pauwstraat 35;
- 1 zomerverblijfplaats van 3 laatvliegers ter plaatse van de zuidgevel aan de D.F. Pauwstraat 15;
- 1 paarverblijfplaats van 1 ruige dwergvleermuis ter plaatse van de oostgevel aan de D.F. Pauwstraat 15;
- 3 baltsterritoria van 3 gewone dwergvleermuizen, binnen het projectgebied. Binnen deze territoria bevindt zich de paarverblijfplaats.

Er kan niet worden uitgesloten dat bovenstaande verblijven door dezelfde individuen in gebruik zijn als winterverblijfplaats. Andere verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aangetroffen.

Door het slopen van de woningen worden de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger beschadigd, vernield of verstoord. Het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van vleermuizen betreft een overtreding van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming (zie box 2). Daarnaast kunnen exemplaren van vleermuizen worden gestoord of gedood. Dit betreffen tevens overtredingen van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Voor het overtreden van de Wet natuurbescherming is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. De gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn beide opgenomen in bijlage 4 van de Habitatrichtlijn. Voor het verkrijgen van een ontheffing dient sprake te zijn van één of meer van de volgende belangen uit de Habitatrichtlijn:

- de bescherming van flora en fauna;
- de veiligheid van het luchtverkeer;
- de volksgezondheid of openbare veiligheid;
- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Daarnaast dient met betrekking tot de werkzaamheden te worden aangetoond dat geen alternatieven voor het project bestaan die hetzelfde resultaat hebben, maar die niet leiden tot overtreding van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

5.2 HUISMUSSEN

Huismussen zijn vogels die beschermd zijn onder vogels-categorie 2 van de Wet natuurbescherming. In categorie 2 zijn nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of die afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop opgenomen. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Door de sloopwerkzaamheden worden nesten en rustplaatsen van de huismus beschadigd of vernield. De sloopwerkzaamheden betreffen dus een overtreding van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Daarnaast kunnen exemplaren van huismus worden gestoord of gedood, wanneer deze in de nestplaatsen aanwezig zijn ten tijde van de werkzaamheden. Dit betreffen overtredingen van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Uit het soortgericht onderzoek blijkt dat in het projectgebied 2 nesten en rustplaatsen van huismussen aanwezig zijn.

Door de werkzaamheden worden de nestplaatsen vernietigd en het groen (dat nu gebruikt wordt als schuilplaats, en dus onderdeel van de functionele leefomgeving uitmaakt) verwijderd. Beschadigen en vernielen van nesten en de functionele leefomgeving van huismussen betreft een overtreding van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Daarnaast kunnen exemplaren van de huismus worden gestoord of gedood, wanneer deze in de nestplaatsen aanwezig zijn ten tijde van de werkzaamheden. Dit betreffen tevens overtredingen van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Voor het overtreden van de Wet natuurbescherming is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. De huismus is opgenomen in categorie 2. Voor het verkrijgen van een ontheffing dient sprake te zijn van één of meer van de volgende belangen uit de Vogelrichtlijn:

- de bescherming van flora en fauna;
- de veiligheid van het luchtverkeer;
- de volksgezondheid of openbare veiligheid.

Daarnaast dient met betrekking tot de werkzaamheden te worden aangetoond dat geen alternatieven voor het project bestaan die hetzelfde resultaat hebben, maar die niet leiden tot overtreding van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

5.3 GIERZWALUWEN

Uit het soortgericht onderzoek blijkt dat bij de Dirck Franckenszoon Pauwstraat 13, 14, 26, 27, 36 en 38 in totaal 9 nesten of rustplaatsen van de gierzwaluw aanwezig zijn.

Gierzwaluwen zijn vogels die, net als huismussen, beschermd zijn onder vogels-categorie 2 van de Wet natuurbescherming. Door de sloopwerkzaamheden worden nesten en rustplaatsen van de gierzwaluw beschadigd of vernield. De sloopwerkzaamheden betreffen dus een overtreding van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Daarnaast kunnen exemplaren van gierzwaluw worden gestoord of gedood, wanneer deze in de nestplaatsen aanwezig zijn ten tijde van de werkzaamheden. Dit betreffen overtredingen van artikel 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Voor het overtreden van de Wet natuurbescherming is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. De gierzwaluw is opgenomen in categorie 2. Voor het verkrijgen van een ontheffing dient sprake te zijn van één of meer van de volgende belangen uit de Vogelrichtlijn:

- de bescherming van flora en fauna;
- de veiligheid van het luchtverkeer;
- de volksgezondheid of openbare veiligheid.

Daarnaast dient met betrekking tot de werkzaamheden te worden aangetoond dat geen alternatieven voor het project bestaan die hetzelfde resultaat hebben, maar die niet leiden tot overtreding van artikel 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Box 2: verbodsbepalingen artikel 3.1 en artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming

- **Artikel 3.1**
- Lid 1: Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- Lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Lid 3: Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- Lid 4: Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

- **Artikel 3.5**
- Lid 1: Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- Lid 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- Lid 3: Het is verboden om eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- Lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- Lid 5: Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage 1 bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

6. CONCLUSIES

Ter plaatse van complex 505 en 508 aan de Dirck Frankenszoon Pauwstraat en Van Zomerendaan te Gorinchem is een soortgericht onderzoek naar vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen uitgevoerd. Ter plaatse van het projectgebied is men voornemens in de toekomst de woningen te slopen en het groen van de tuinen te verwijderen.

Het doel van het onderzoek is het uitsluiten dan wel aantonen van nesten, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van alle onderzochte soorten in het projectgebied. Vervolgens is bepaald of door de werkzaamheden sprake kan zijn van het overtreden van de Wet natuurbescherming en welke vervolgstappen mogelijk noodzakelijk zijn.

6.1 CONCLUSIES

Op basis van het soortgericht onderzoek is geconcludeerd dat:

Soort(groep)	Conclusie
Vleermuizen	• Er 2 zomerverblijfplaatsen van 2 gewone dwergvleermuizen aanwezig zijn; • Er 1 zomerverblijfplaats van 3 laatvliegers aanwezig is; • Er 1 paarverblijfplaats van 1 ruige dwergvleermuis aanwezig is; • Er 3 baltsterritoria van 3 gewone dwergvleermuizen aanwezig zijn, waarbij de paarverblijfplaats zich binnen het territorium bevindt; • Niet uitgesloten kan worden dat deze verblijfplaatsen tevens door deze individuen gebruikt worden als winterverblijfplaats; • Geen voortplantings- en rustplaatsen van andere vleermuissoorten dan de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger aanwezig zijn; • In de directe omgeving van het projectgebied 1 zomerverblijfplaats van 1 gewone dwergvleermuis aanwezig is; • In de directe omgeving van het projectgebied 1 baltsterritorium (paarverblijfplaats) van 1 gewone dwergvleermuis aanwezig is; • In de directe omgeving van het projectgebied 2 paarverblijfplaatsen van 2 ruige dwergvleermuizen aanwezig zijn.
Huismus	• Er zijn 2 nesten van de huismus aanwezig in het projectgebied; • Er zijn 2 kolonies van de huismus aanwezig in de omgeving van het projectgebied.
Gierzwaluw	• Er zijn 9 gierzwaluwnesten aanwezig in het projectgebied; • Er 1 gierzwaluwnest is vastgesteld ten zuid-oosten van het projectgebied; • Er ten (zuid-)oosten van het projectgebied naar schatting nog eens c. 10 nesten aanwezig zijn van de gierzwaluw.
Overige waarnemingen	• Er zes nesten van de spreeuw (categorie 5) aanwezig zijn, waarvoor afdoende alternatief in de omgeving aanwezig is; • Nesten of rustplaatsen van algemene broedvogels in het projectgebied aanwezig (kunnen) zijn.

6.2 VERVOLGSTAPPEN

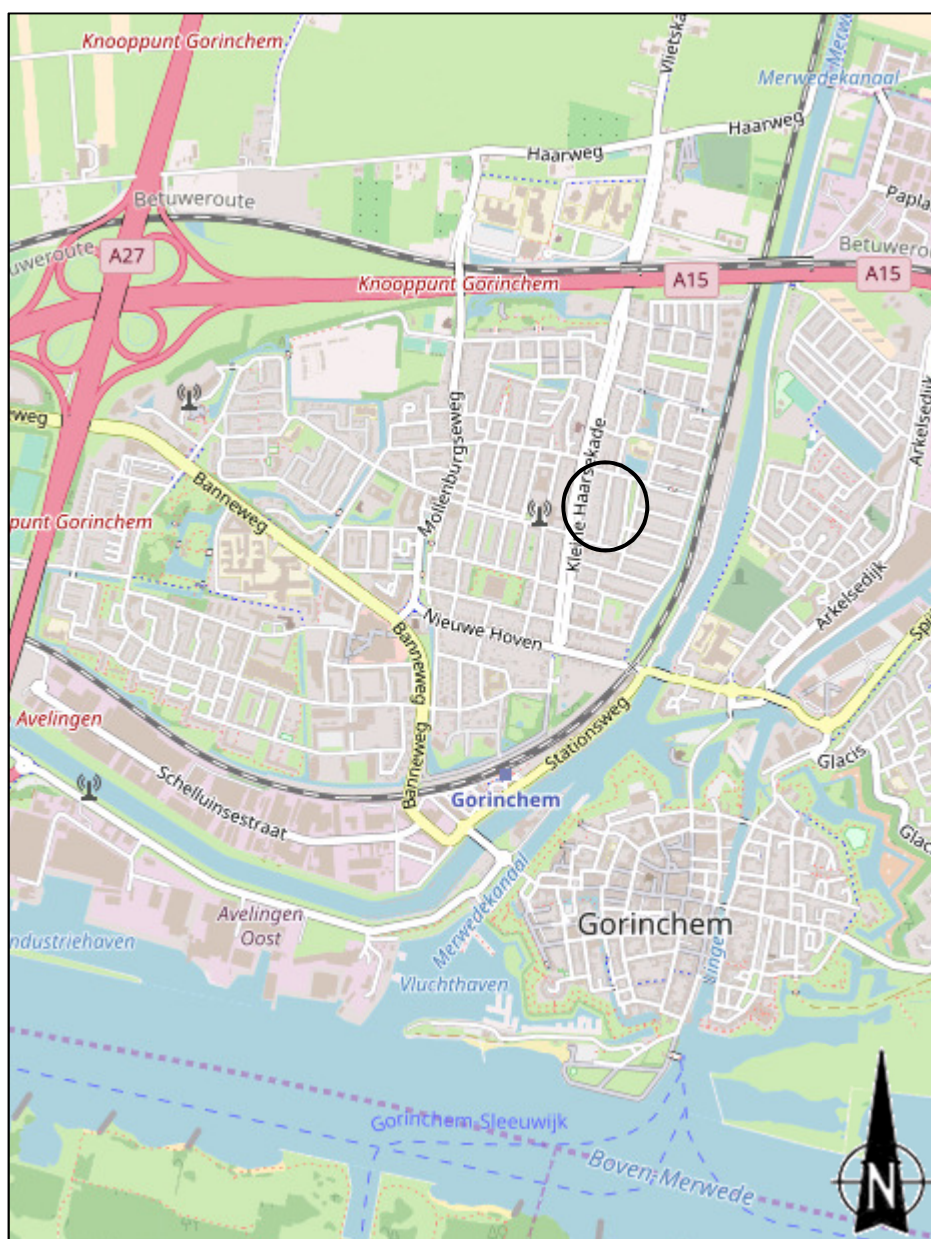
Op basis van het soortgericht onderzoek wordt aanbevolen om:

Vervolgstappen	Uitvoering vervolgstappen	Periode
Ontheffing aanvragen	- Een ontheffing op de Wet natuurbescherming aan te vragen voor overtreding van artikel 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming, betreffende het beschadigen en vernielen van de zomer-, paar- en mogelijk winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger, en het vernielen van de nesten en essentieel groen van de huismus en gierzwaluw. - Ten behoeve van de ontheffingsaanvraag een activiteitenplan op te laten stellen, waarin onder andere het wettelijk belang, de alternatievenafweging en mitigerende en compenserende maatregelen worden opgenomen. - Rekening te houden met de doorlooptijd van de ontheffingsaanvraag (normaliter c. 20 weken)	Het schrijven van onderliggende documenten voor een ontheffingsaanvraag duurt minimaal 6 weken. Het bevoegd gezag hanteert een proceduredtijd van c. 20 weken
Ecologisch werkprotocol	Een ecologisch werkprotocol voor de aangetroffen en te verwachten soorten op te stellen met daarin de planning van de werkzaamheden en wijze van uitvoering, om een overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming te voorkomen. Wanneer overtreding niet kan worden voorkomen dient een ontheffing te worden aangevraagd. Aanvullende eisen vanuit de ontheffing worden tevens opgenomen in het ecologisch werkprotocol.	Het schrijven van een ecologisch werkprotocol duurt minimaal 4 weken.
Mitigerende maatregelen	Rekening te houden met de gewenningsperiode voor het treffen van mitigerende maatregelen zoals het ophangen van (nest)kasten, het aanbieden van alternatief groen en het ongeschikt maken van de verblijfplaats.	Er kan sprake zijn van lange gewenningsperiode. In dit geval dient minimaal rekening te houden geworden met het ophangen van kasten waarbij een gewenningsperiode van 6 maanden voorafgaand aan de werkzaamheden aan de orde is. Geadviseerd wordt om de mitigatie zo snel mogelijk aan te brengen.
Zorgplicht	- Het voorkomen van overtreding van Artikel 3.5 lid 1 van de wet Natuurbescherming, betreffende het doden en verwonden van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, huismus en gierzwaluw, door ervoor te zorgen dat deze dieren ten tijde van het slopen niet in de gebouwen aanwezig zijn. - Wanneer in het voorjaar of de zomer wordt gewerkt: voor de start van de werkzaamheden het projectgebied en de directe omgeving ('invloedsfeer van de werkzaamheden') te controleren op broedvogels. Indien broedende vogels aanwezig zijn, is het aan de deskundige om te bepalen of met de werkzaamheden kan worden aangevangen. - Verlichting van de omgeving (het groen rondom het projectgebied) dient te worden voorkomen omdat hier vleermuizen foerageren en langsvliegen. - In het kader van de zorgplicht eventueel aanwezige licht beschermde dieren en niet beschermde dieren te laten vluchten of te verplaatsen bij de werkzaamheden.	Betreffende maatregelen zijn van toepassing tijdens de uitvoering.

REFERENTIELIJST

- Barataud, M, 2015. *Acoustic Ecology of European Bats Species identification, study of their habitats and foraging behavior* ISBN Biotope: 978-2-36662-144-0
- BIJ12 (juli 2017, versie 1.0). *Kennisdocument gewone dwergvleermuis.*
- BIJ12 (juli 2017, versie 1.0). *Kennisdocument ruige dwergvleermuis.*
- BIJ12 (juli 2017, versie 1.0). *Kennisdocument huismus.*
- BIJ12 (juli 2017, versie 1.0). *Kennisdocument gierzwaluw.*
- Dietz, C., O von Helversen, D. Nill., 2009. *Vleermuizen: Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika.* Tirion Natuur.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, VZZ, 2^e druk 2003. *Zoogdieren van West-Europa.* uitgeverij KNNV,
- Middleton, N, Froud, A, French, K 2014. *Social Calls of the Bats of Britain and Ireland.* Exeter: Pelagic Publishing. ISBN: 9 781970 801678
- Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl/nieuws/113-vleermuisprotocol-2013-uitgebracht-27-maart-2013
- Netwerk Groene Bureaus: vleermuisprotocol 2017. <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>
- Russ, J. , 2012. *Britisch Bat Calls: A Guide To Species Identification.* Pelagic Publishing ISBN-13: 9781907807251
- Sendor, T, 2002. *Population ecology of the pipistrelle bat (Pipistrellus pipistrellus Schreber, 1774): the significance of the year-round use of hibernacula for life histories.*
- Simon, M., Hüttenbügel, S., Smit-Viergutz, J., 2004. *Ecology and Conservation of Bats in Villages en Towns.* ISBN 3-7843-3619-1
- Skiba, R. 2009. *Europäische Fledermäuse Kennzeichen, Echoortung und Detektoranwendung.* ISBN: 3 89432 907 6
- VanderHelm Milieubeheer, ecologische quickscan, kenmerk: 20171536, d.d. 03-11-2017.

BIJLAGE 1 REGIONALE SITUATIEKAART PROJECTGEBIED

○ = Projectgebied

BIJLAGE 2 WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING

In Nederland wordt de bescherming van natuur geregeld met behulp van de Wet natuurbescherming. Onder de Wet natuurbescherming valt de bescherming van enerzijds in het wild levende dieren (fauna) en planten (flora) en anderzijds de gebiedsbescherming en de bescherming van houtopstanden. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de vigerende wet- en regelgeving inzake de Wet natuurbescherming.

WET NATUURBESCHERMING (01-01-2017)

De Wet natuurbescherming is een samenvatting van drie voormalige natuurwetten: De Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Onder de Wet natuurbescherming valt nu de soortenbescherming en de gebiedsbescherming.

SOORTENBESCHERMING (FLORA EN FAUNA)

De Wet natuurbescherming beschermt kwetsbare en zeldzame flora en fauna. De wet geldt daar waar beschermde soorten voorkomen. De beschermde soorten zijn onderverdeeld in Europees- en nationaal beschermde dier- en plantensoorten. Afhankelijk van de beschermde status van een soort dient bij de aantasting van exemplaren of nesten, voortplantings- of rustplaatsen van deze soort, een ontheffing op de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. Belangrijk voor de toekenning hiervan is de status, maar ook of de duurzame instandhouding van de populatie wel of niet in het geding is. Indien geen verbodsbepalingen worden overtreden kan mogelijk worden volstaan met een mitigatieplan.

Europees beschermde dier- en plantensoorten

Deze soorten betreffen in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern, bijlage I bij het Verdrag van Bonn en vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern, bijlage I bij het Verdrag van Bonn

Voor deze soorten dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorgen dat de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen gegarandeerd wordt. Tevens kunnen werkzaamheden, onder voorwaarden, worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, dwingende redenen van groot openbaar belang of volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden.

Vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn

Voor vogels dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorgen dat de functionaliteit van de nesten en rustplaatsen gegarandeerd wordt. Tevens kunnen werkzaamheden, onder voorwaarden, worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer of volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden.

Nationaal beschermde dier- en plantensoorten

Deze soorten betreffen in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wet natuurbescherming.

Vrijstelling

Middels een vrijstellingsregeling kan in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vrijstelling verleend worden voor nationaal beschermde dier- en plantensoorten. Derhalve hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Voor deze soorten blijft wel de algemene zorgplicht van kracht. Per provincie wordt een vrijstellingslijst opgesteld. Elke provincie kan ervoor kiezen om verschillende soorten vrij te stellen. Per project zal gekeken moeten worden welke dier- en plantensoorten in de betreffende provincie zijn vrijgesteld. Voor soorten die niet zijn vrijgesteld dient gewerkt te worden volgens een goedgekeurde gedragscode, of dient bij de aantasting van exemplaren nesten, voortplantings- of rustplaatsen van deze soort bij activiteiten die de verbodsbepalingen overtreden, een ontheffing op de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

VERBODEN HANDELINGEN

Naast de zorgplicht zijn een aantal verboden handelingen opgenomen. Deze worden hieronder weergegeven.

Artikel 3.1 Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5 Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 Nationaal beschermde dier- en plantensoorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;

- c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Gedragscodes

Voor zowel Europees als nationaal beschermde soorten geldt dat werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden volgens een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode. De betreffende gedragscode moet voor de werkzaamheden en soort(groep) geschreven en beschikbaar zijn. Dit geldt indien de werkzaamheden plaatsvinden in het kader van:

- een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of –bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- een bestendig gebruik, of
- een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd onder een gedragscode, mits de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen van de soorten behouden blijft.

Positieve afwijzing

Als er maatregelen genomen worden om de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen van zowel Europees als nationaal beschermde soorten garanderen, is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk. Om er echter zeker van te zijn of de opgestelde mitigerende maatregelen voldoende zijn, kan op basis van deze maatregelen een ontheffing bij de betreffende provincie worden aangevraagd. Indien de provincie akkoord gaat met de mitigerende maatregelen en de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen van de soorten hiermee behouden blijft, wordt de ontheffingsaanvraag positief afgewezen en mogen de werkzaamheden zonder ontheffing worden uitgevoerd.

ZORGPLICHT

De zorgplicht valt onder zowel de soortenbescherming (dier- en plantensoorten) als gebiedsbescherming. Onderstaand worden de maatregelen met betrekking tot zorgvuldig handelen weergegeven, zoals opgenomen artikel 1.11 en artikel 3.31, lid 3, van de Wet natuurbescherming.

Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura-2000 gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura-2000 gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Artikel 3.31, lid 3, van de Wet natuurbescherming

3. Van zorgvuldig handelen is in elk geval sprake, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:
- a. er worden slechts handelingen verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten, bedoeld in het tweede lid, en
 - b. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op dieren wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:
 - i. dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden gedood;
 - ii. nesten van vogels worden vernield, beschadigd of weggenomen, rustplaatsen van vogels worden vernield of beschadigd, dan wel voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de in artikel 3.5, eerste lid, of artikel 3.10, eerste lid, bedoelde dieren worden beschadigd of vernield, en
 - iii. eieren van dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden vernield, of
 - c. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op planten van soorten als bedoeld in artikel 3.5, vijfde lid, of 3.10, eerste lid, wordt voorafgaand aan en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen dat deze planten worden geplukt, afgesneden, onworteld of vernield.

GBIEDSBSCHERMING

Onder de gebiedsbescherming vallen de Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland, Beschermde Natuurmonumenten, gebieden ter uitvoering van verdragen en andere internationale verplichtingen (zoals wetlands) en houtopstanden.

NATURA2000

Natura 2000-gebieden zijn gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. Voor elk Natura 2000-gebied wordt door de betreffende provincie een beheerplan opgesteld, waarin de nodige instandhoudingsmaatregelen zijn opgenomen.

Artikel 2.7, lid 2, van de Wet natuurbescherming stelt over Natura 2000-gebieden het volgende:

'Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.'

De toetsing betreft het vaststellen of het projectgebied in of in de omgeving van een beschermd natuurgebied gelegen is en of er sprake is van een negatief effect op de beschermde natuurwaarden. Als dit niet het geval is dan is verder onderzoek niet nodig. Indien er wel sprake is van een effect op beschermde natuurwaarden is een aanvullende toetsing noodzakelijk, waarbij wordt vastgesteld in hoeverre er sprake is van een negatief effect.

NATUURNETWERK NEDERLAND

Het beschermingsregime voor gebieden die vallen onder het NNN vloeit voort uit het Natuurbeleidsplan uit 1991 en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Het is in de Nota Ruimte op nationaal niveau en vervolgens door de provincies op provinciaal niveau nader uitgewerkt. Bescherming van deze gebieden is op planologische basis en er wordt van uitgegaan van het "Nee, tenzij"-regime en compensatiebeginsel. Het ruimtelijk beleid voor het NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in het NNN het "nee, tenzij"-regime. Indien een voorgenomen ingreep de "nee, tenzij"-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het "nee, tenzij"-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Houtopstanden

Onder de Wet natuurbescherming (houtopstanden) vallen:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are;
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd.

Wanneer voor het uitvoeren van werkzaamheden houtopstanden zoals hierboven beschreven gekapt moeten worden geldt een meldings- en herplantplicht. De kapmelding is geen kapvergunning. In sommige gemeenten is een kapvergunning vereist, die door de gemeente wordt afgegeven. Voordat gekapt wordt, is het raadzaam bij de gemeente na te vragen of een vergunning vereist is. Als dat zo is, moet die apart worden aangevraagd. Gemeenten leggen in de bomenverordening vast welke bomen zonder vergunning mogen worden gekapt en voor welke bomen een meldings- of vergunningsplicht geldt. Binnen drie jaar nadat een bos is gekapt, moet het worden herplant. Deze termijn van drie jaar geldt ook als het bos door een calamiteit (brand, storm, ziekten of plagen) verloren gaat. Na drie jaar moet er een geslaagde herbebossing zijn uitgevoerd. Een herbeplanting die niet goed is aangeslagen moet, binnen 3 jaar na kap, worden ingeboet.

In de Wet natuurbescherming zijn verboden handelingen ten aanzien van houtopstanden opgenomen in artikel 4.2. Deze worden hieronder weergegeven.

Artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming

1. Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten.
2. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen over de melding, bedoeld in het eerste lid. Deze regels kunnen in elk geval betrekking hebben op:
 - a. de gegevens die bij de melding worden verstrekt;
 - b. de termijn waarbinnen de melding wordt gedaan, en
 - c. de wijze waarop de melding wordt gedaan.
3. Gedeputeerde staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

De meldings- en herplantplicht is niet van toepassing:

- indien houtopstanden worden geveld ter uitvoering van instandhoudingsmaatregelen of ten behoeve van Natura 2000-gebieden;
- voor het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in en aantoonbaar wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode.

In uitzonderingsgevallen kan een kapverbod worden opgelegd als het natuur- en landschapsschoon ernstig geschaad dreigt te worden door de voorgenomen kap. In de praktijk gebeurt dit nagenoeg nooit. Er moet sprake zijn van opstanden of lanen van een uitzonderlijke natuurwaarde of landschappelijke waarde.

BIJLAGE 3 FOTO'S TER PLAATSE

Foto 1: Dirck Franckenszoon Pauwstraat

Foto 2: Achtertuinen woningen, verwildeerde groenstructuren

Foto 3: Voorzijde leegstaande woningen aan de D.F. Pauwstraat

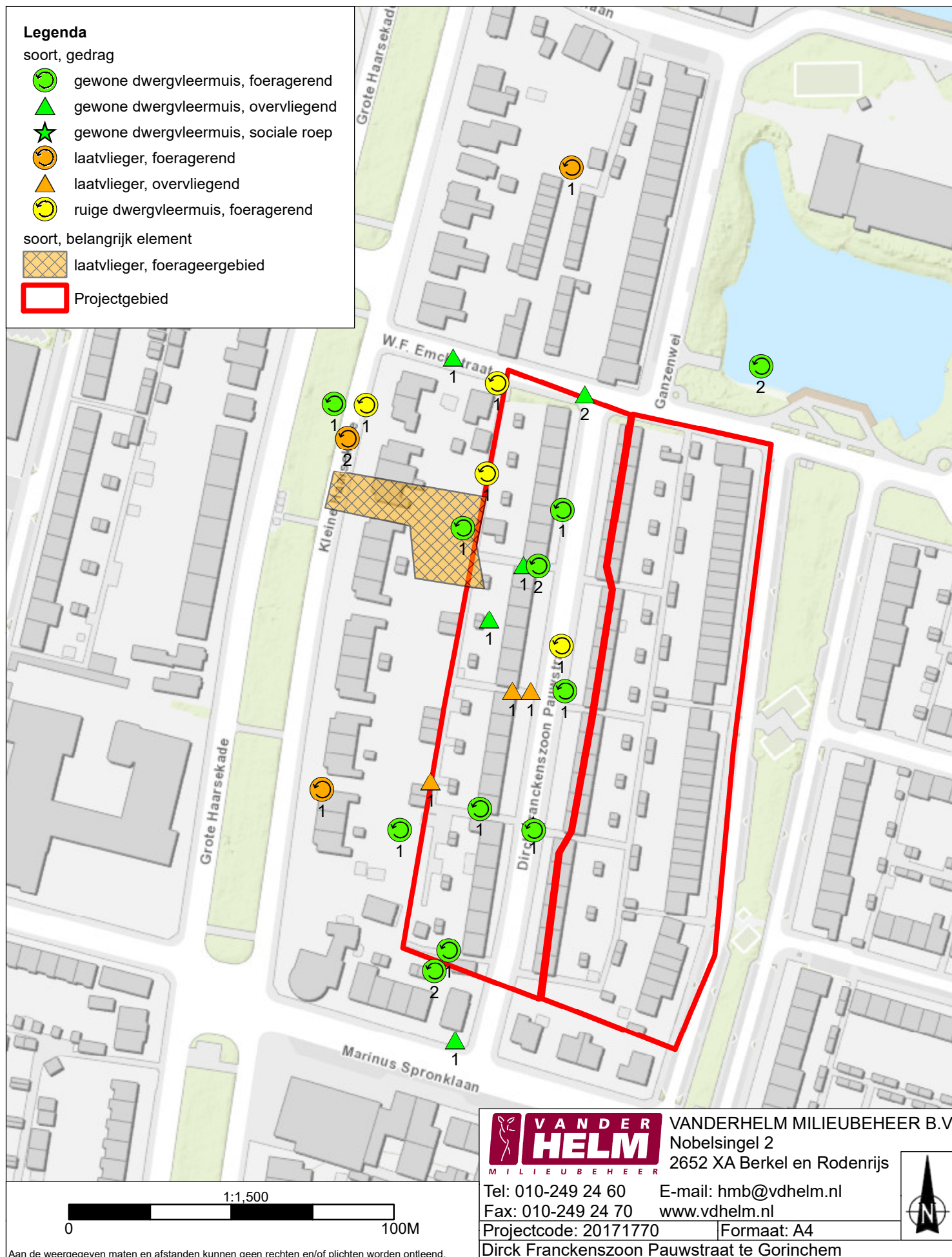

Foto 4: Achtertuinen woningen, verwildeerde groenstructuren

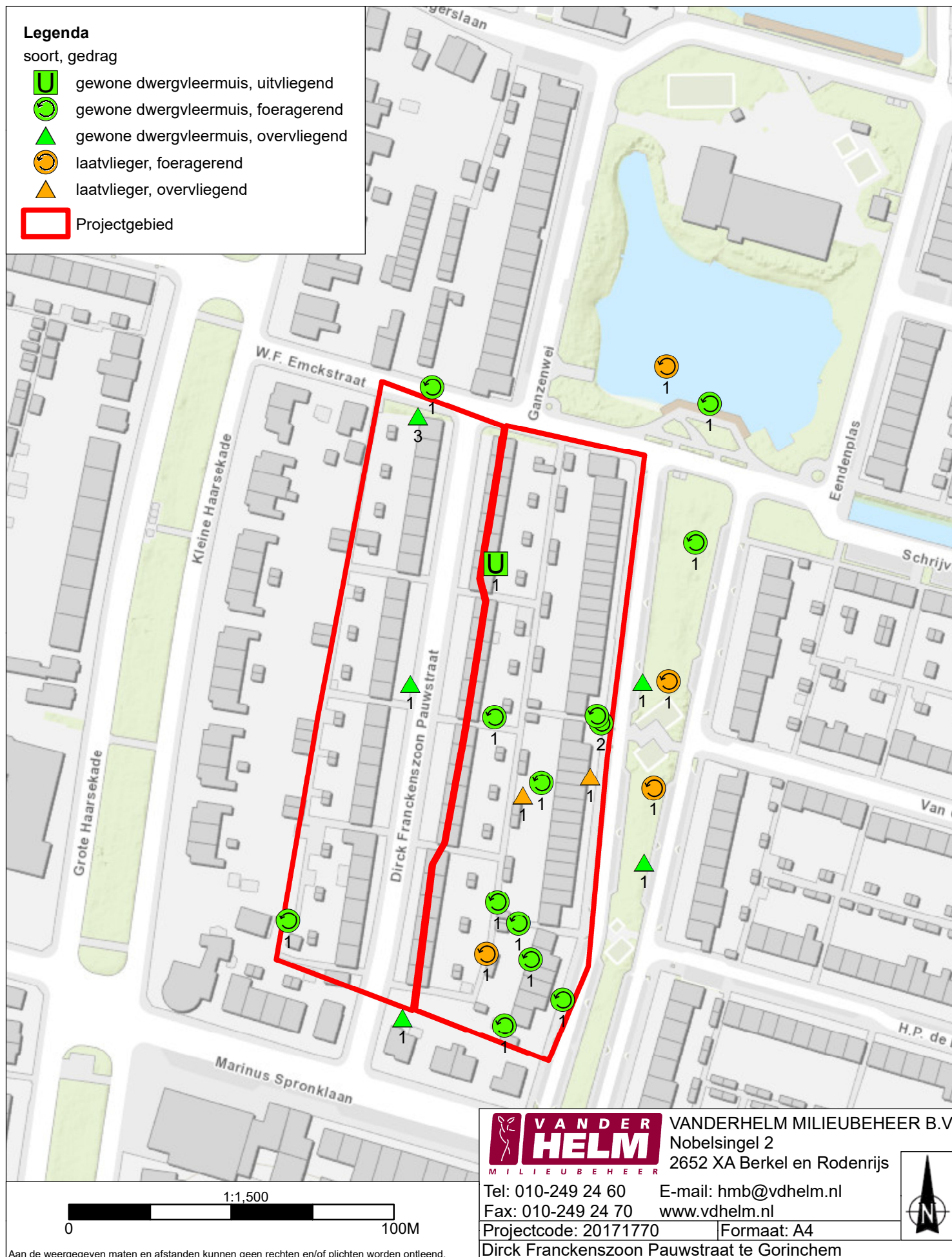
BIJLAGE 4 WAARNEMINGEN VLEERMUIZEN TIJDENS VELDBEZOEKEN

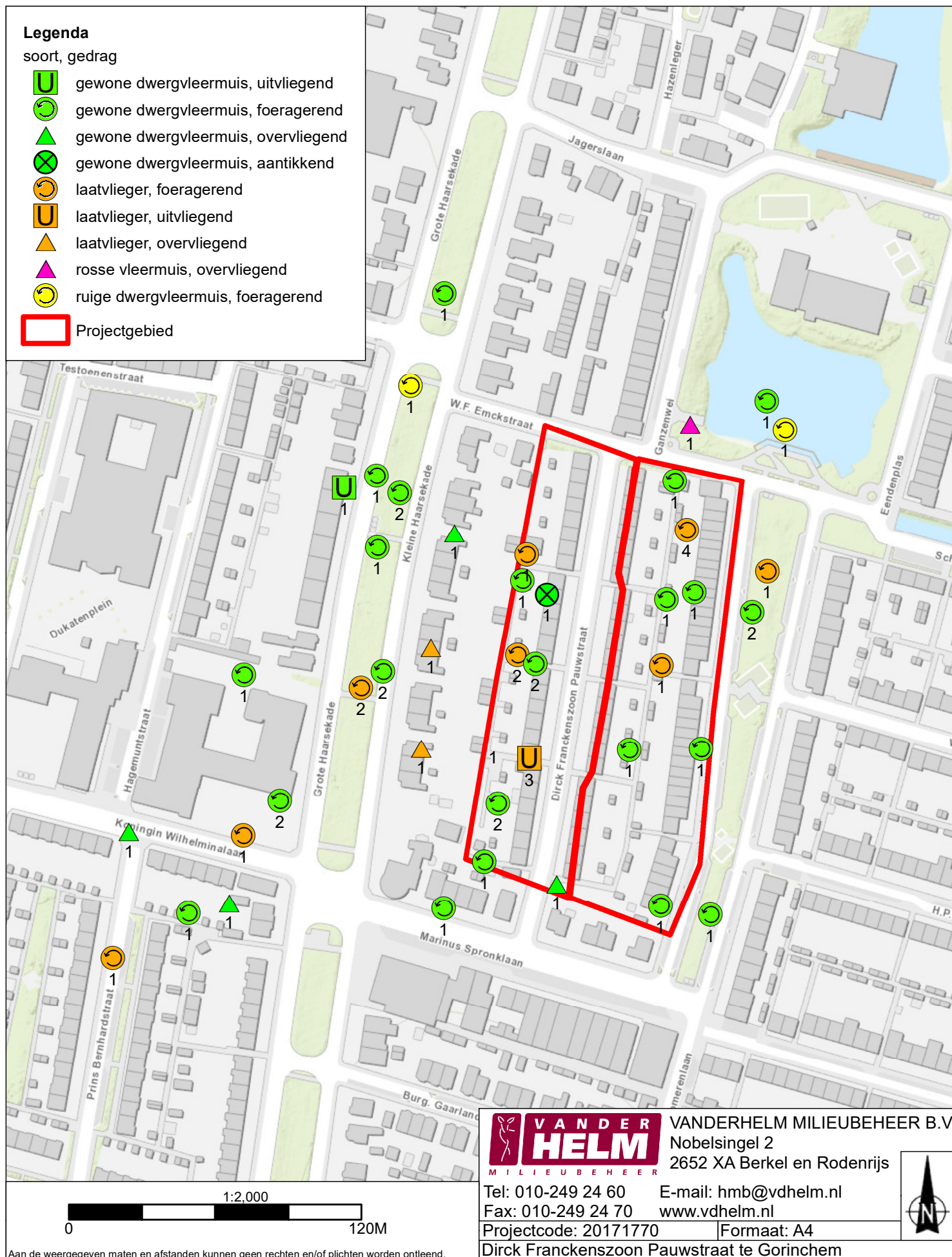
Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 21-05-2018

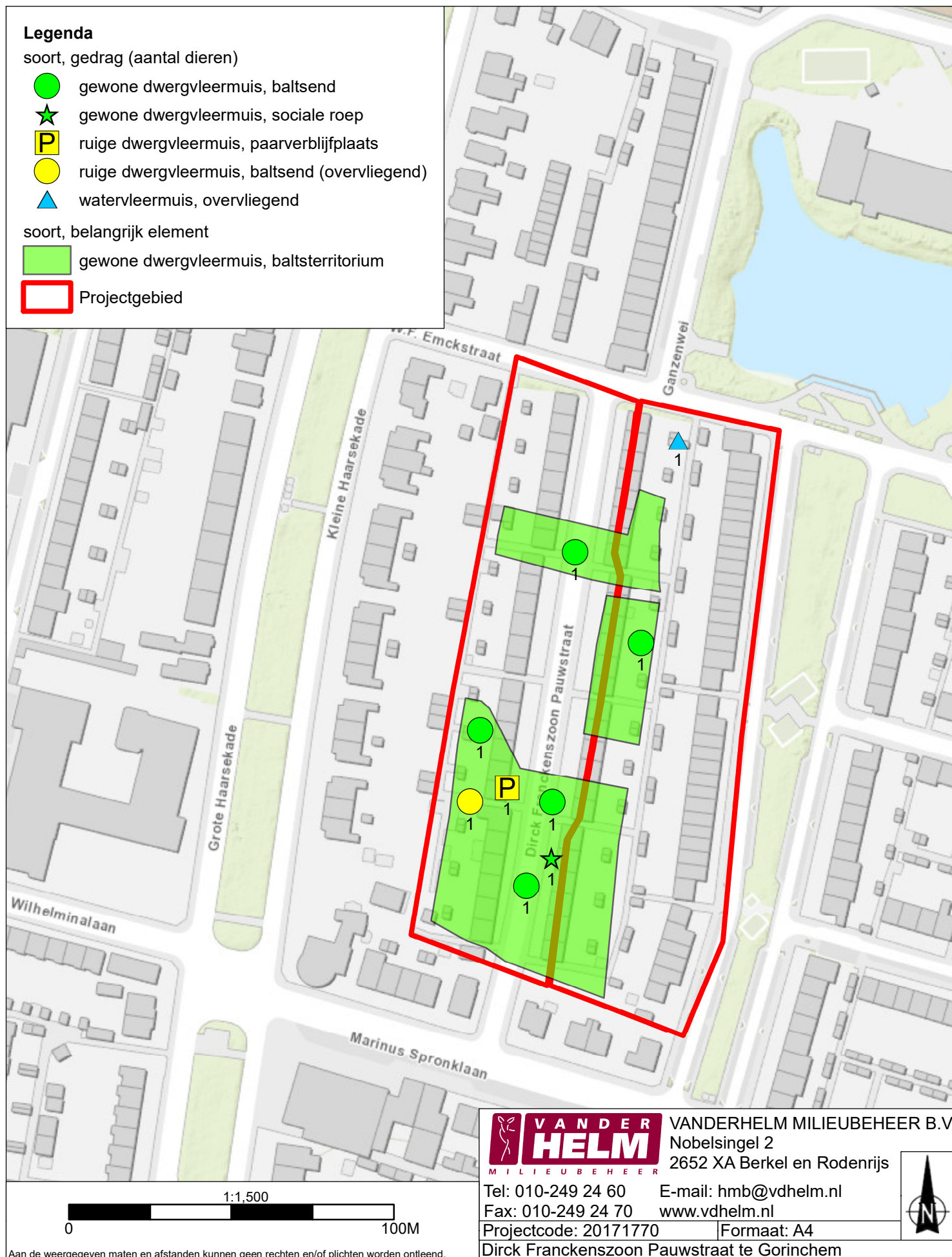
Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 23-05-2018 en 24-05-2018

Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 25-06-2018

Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 29-8-2018.

Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 10-9-2018

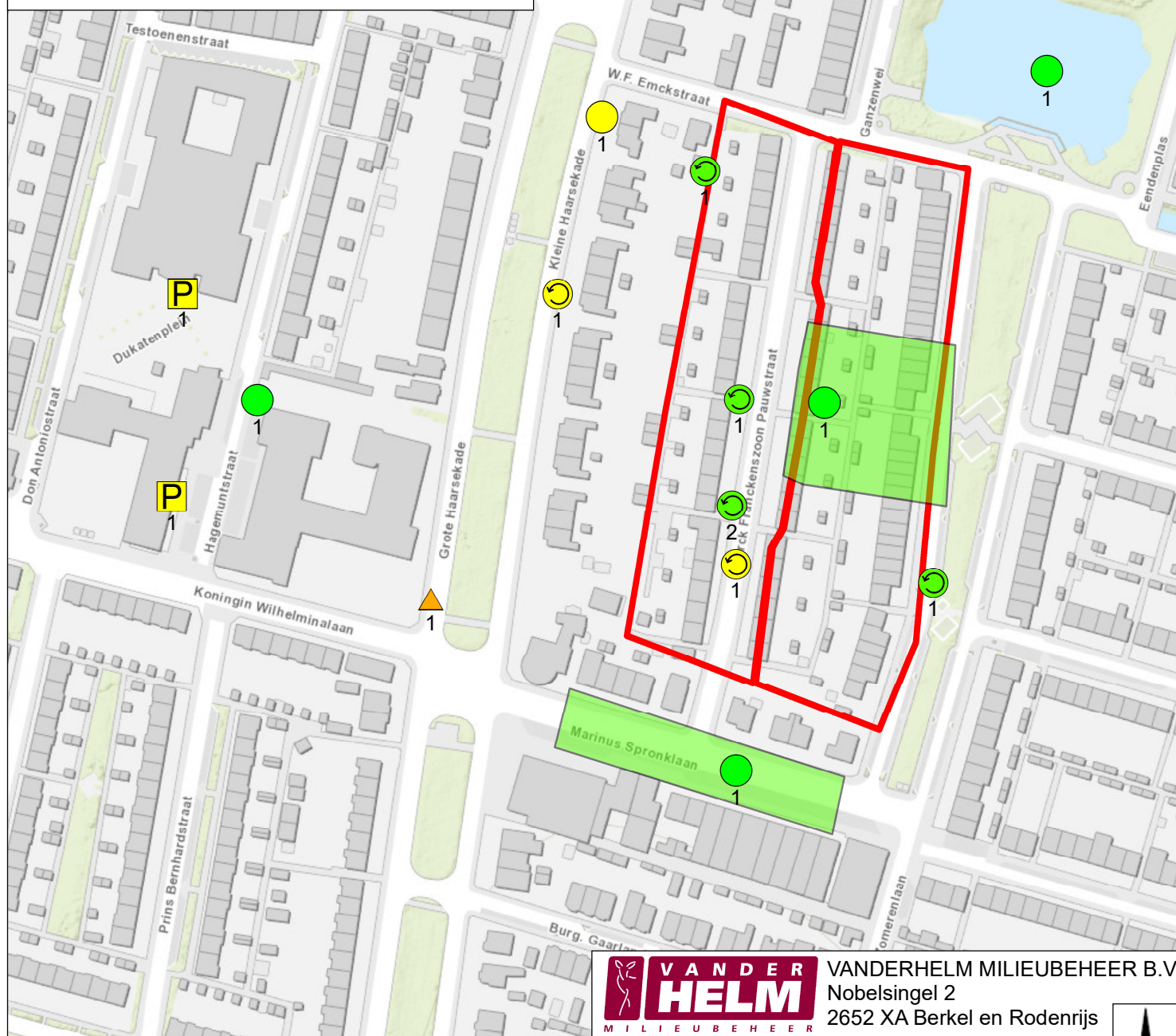
Legenda

soort, gedrag (aantal dieren)

- gewone dwergvleermuis, baltsend
- gewone dwergvleermuis, foeragerend
- laatvlieger, overvliegend
- ruige dwergvleermuis, paarverblijfplaats
- ruige dwergvleermuis, baltsend (overvliegend)
- ruige dwergvleermuis, foeragerend

soort, belangrijk element

- gewone dwergvleermuis, baltsterritorium
- Projectgebied

1:2,000

VANDERHELM MILIEUBEHEER B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs

Tel: 010-249 24 60

E-mail: hmb@vdhelm.nl

Fax: 010-249 24 70

www.vdhelm.nl

Projectcode: 20171770

Formaat: A4

Dirck Franckenszoon Pauwstraat te Gorinchem

Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 19-9-2018.

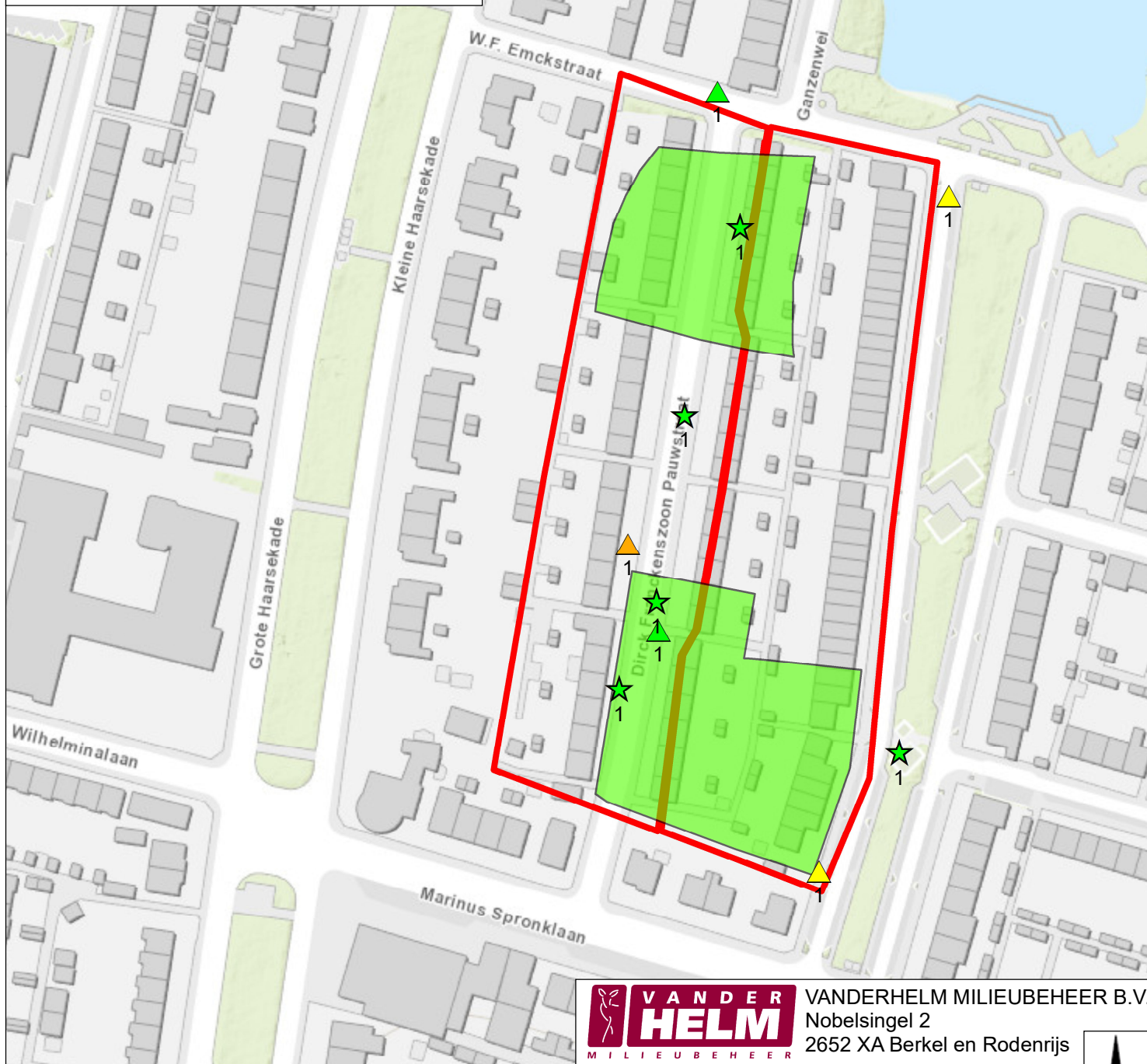
Legenda

soort, gedrag (aantal dieren)

- gewone dwergvleermuis, overvliegend
- gewone dwergvleermuis, sociale roep
- laatvlieger, overvliegend
- ruige dwergvleermuis, overvliegend

soort, belangrijk element

- gewone dwergvleermuis, baltsterterritorium
 Projectgebied

1:1,500

0

100M

Aan de weergegeven maten en afstanden kunnen geen rechten en/of plichten worden ontleend.

VANDERHELM MILIEUBEHEER B.V.

Nobelsingel 2

2652 XA Berkel en Rodenrijs

Tel: 010-249 24 60

E-mail: hmb@vdhelm.nl

Fax: 010-249 24 70

www.vdhelm.nl

Projectcode: 20171770

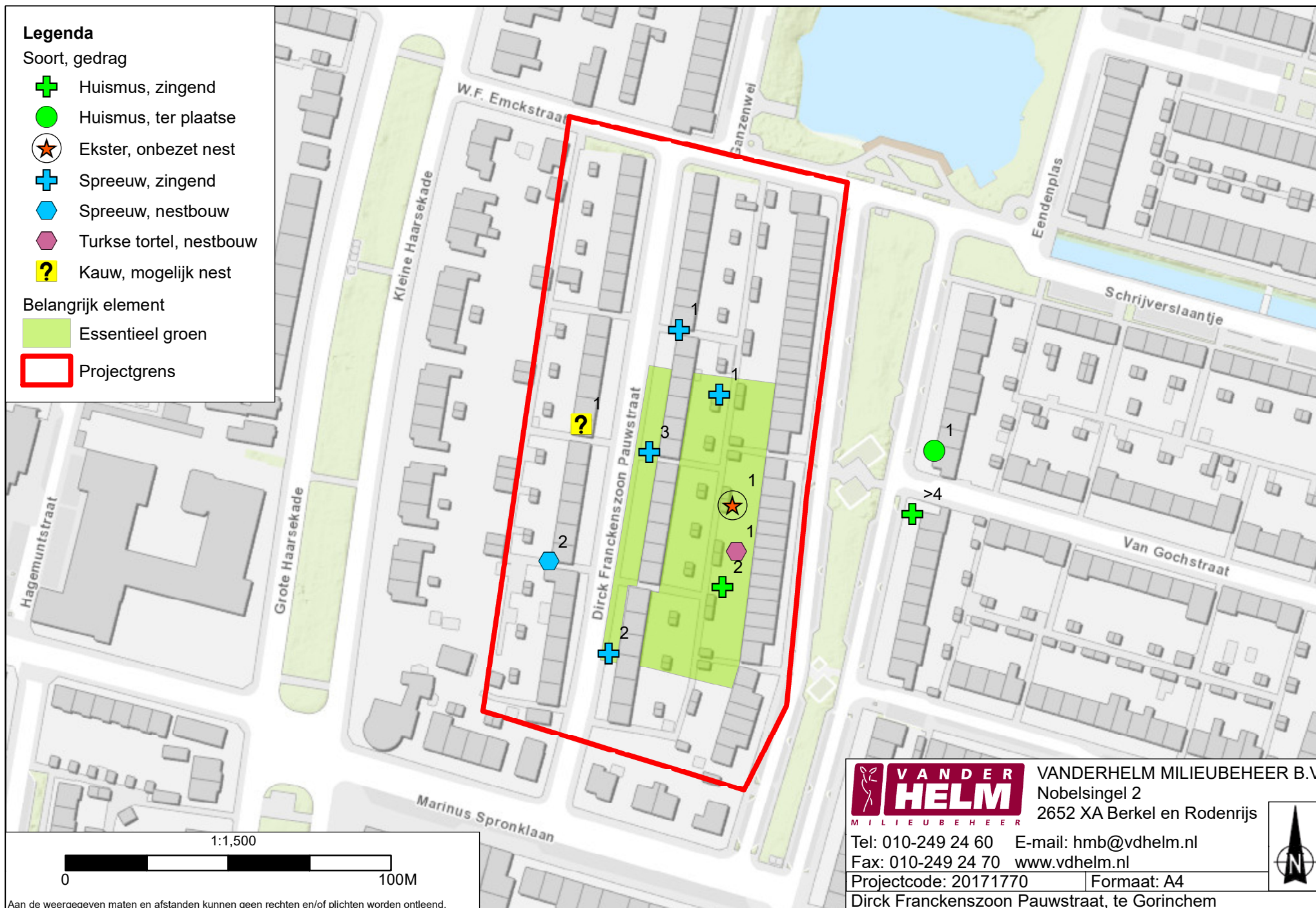
Formaat: A4

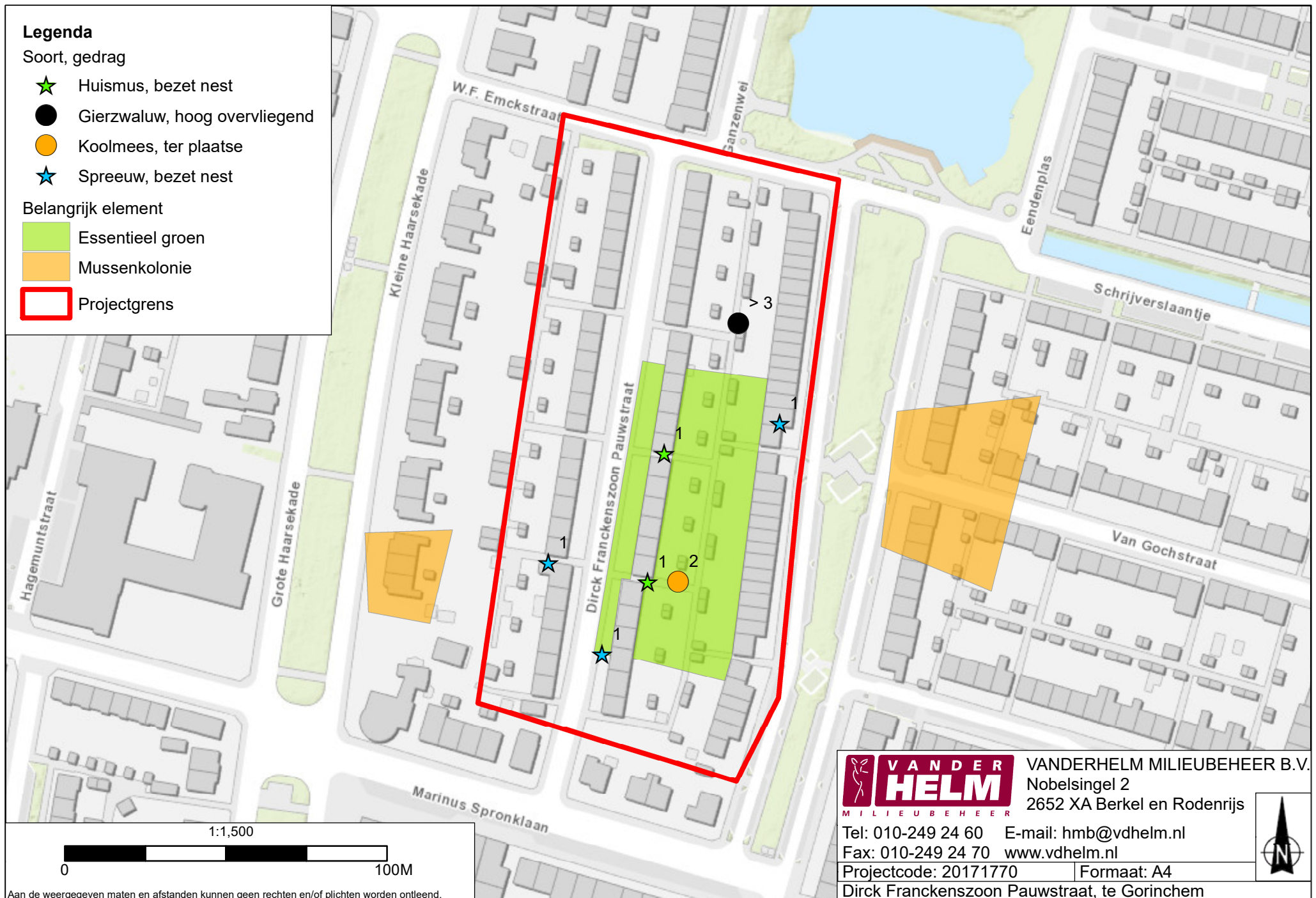
Dirck Franckenszoon Pauwstraat te Gorinchem

BIJLAGE 5 WAARNEMINGEN HUISMUSSEN TIJDENS VELDBEZOEKEN

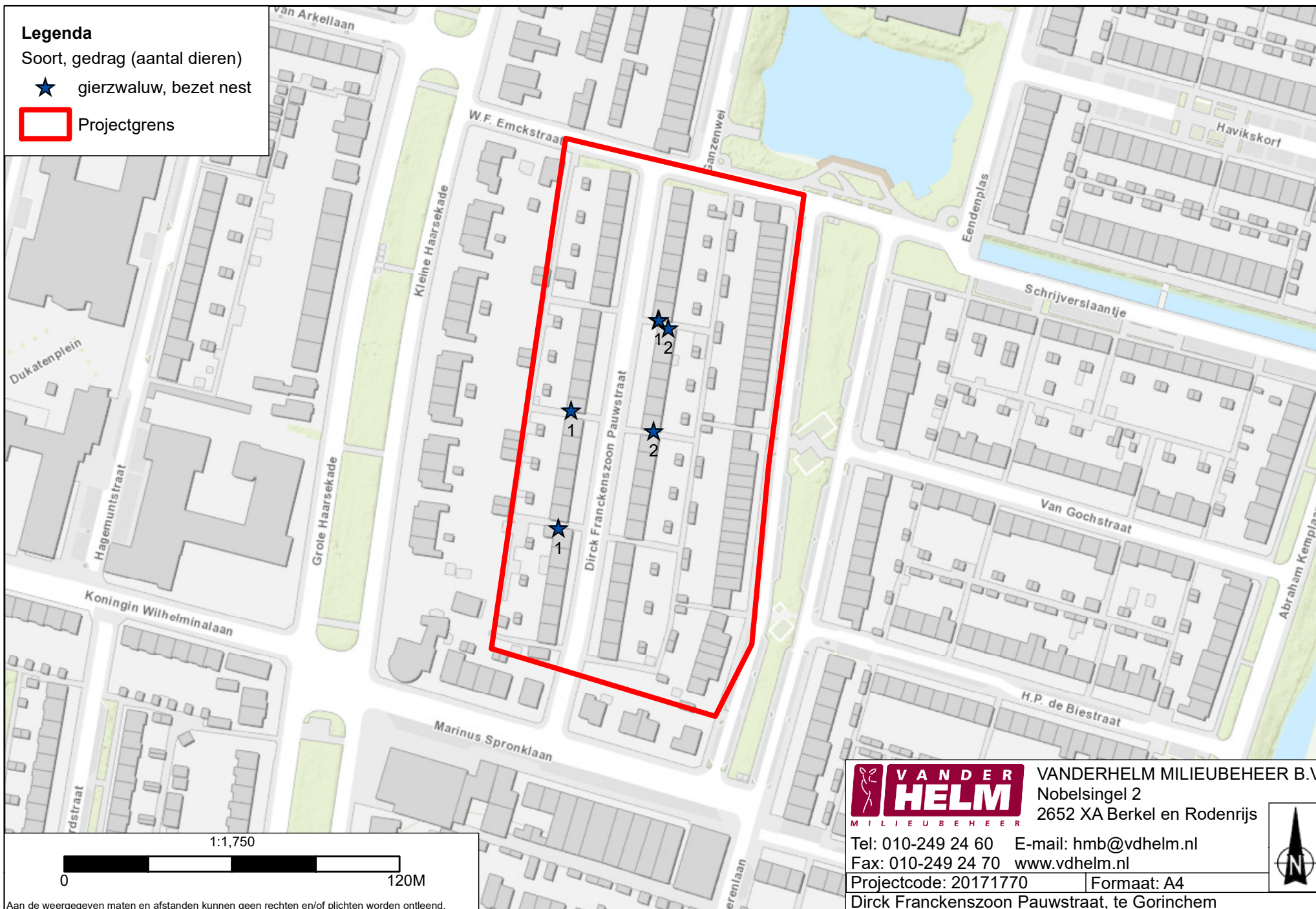

BIJLAGE 6 WAARNEMINGEN GIERZWALUWEN TIJDENS VELDBEZOEKEN

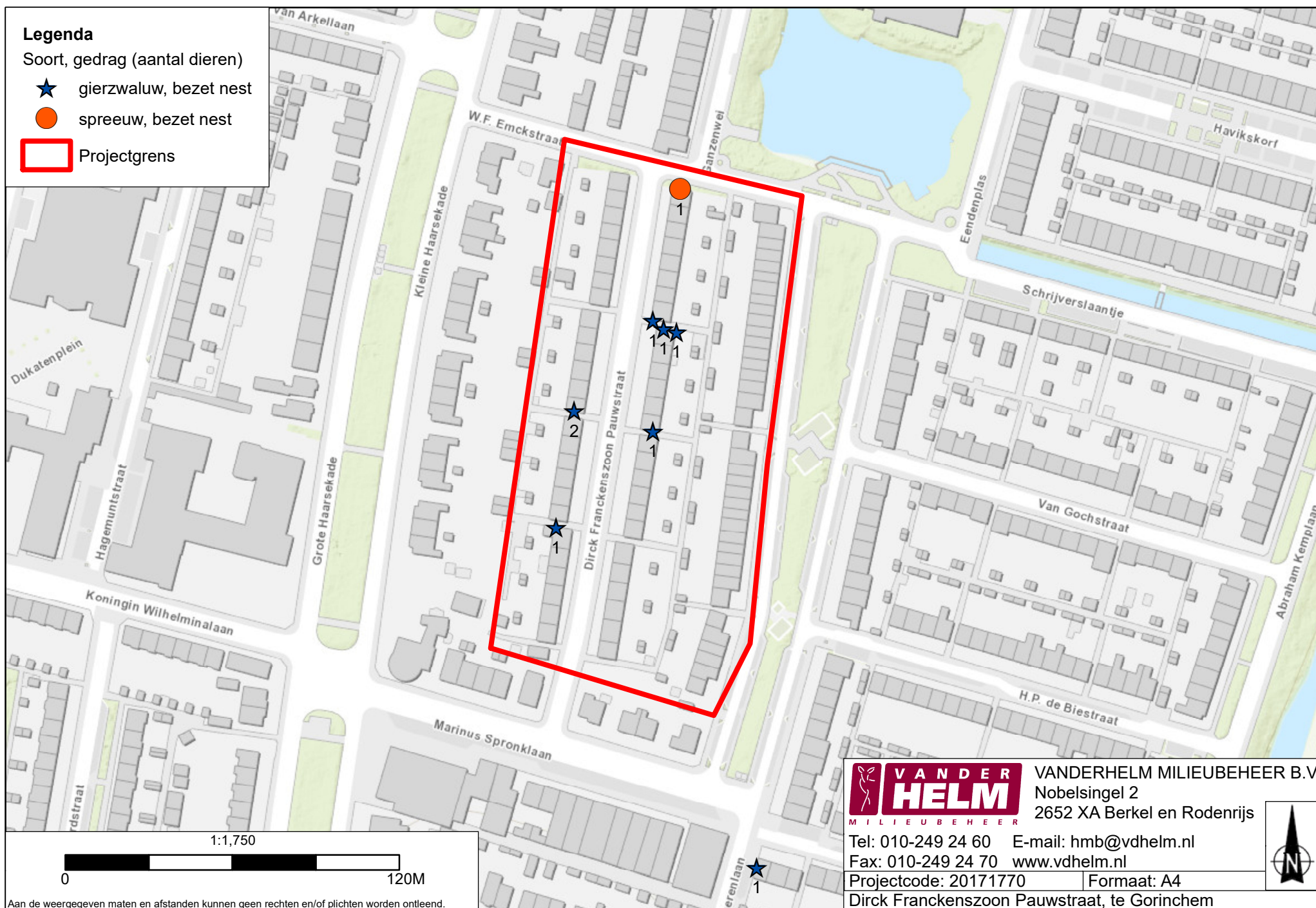

Bijlage: gierzwaluw onderzoek, 04-06-2018

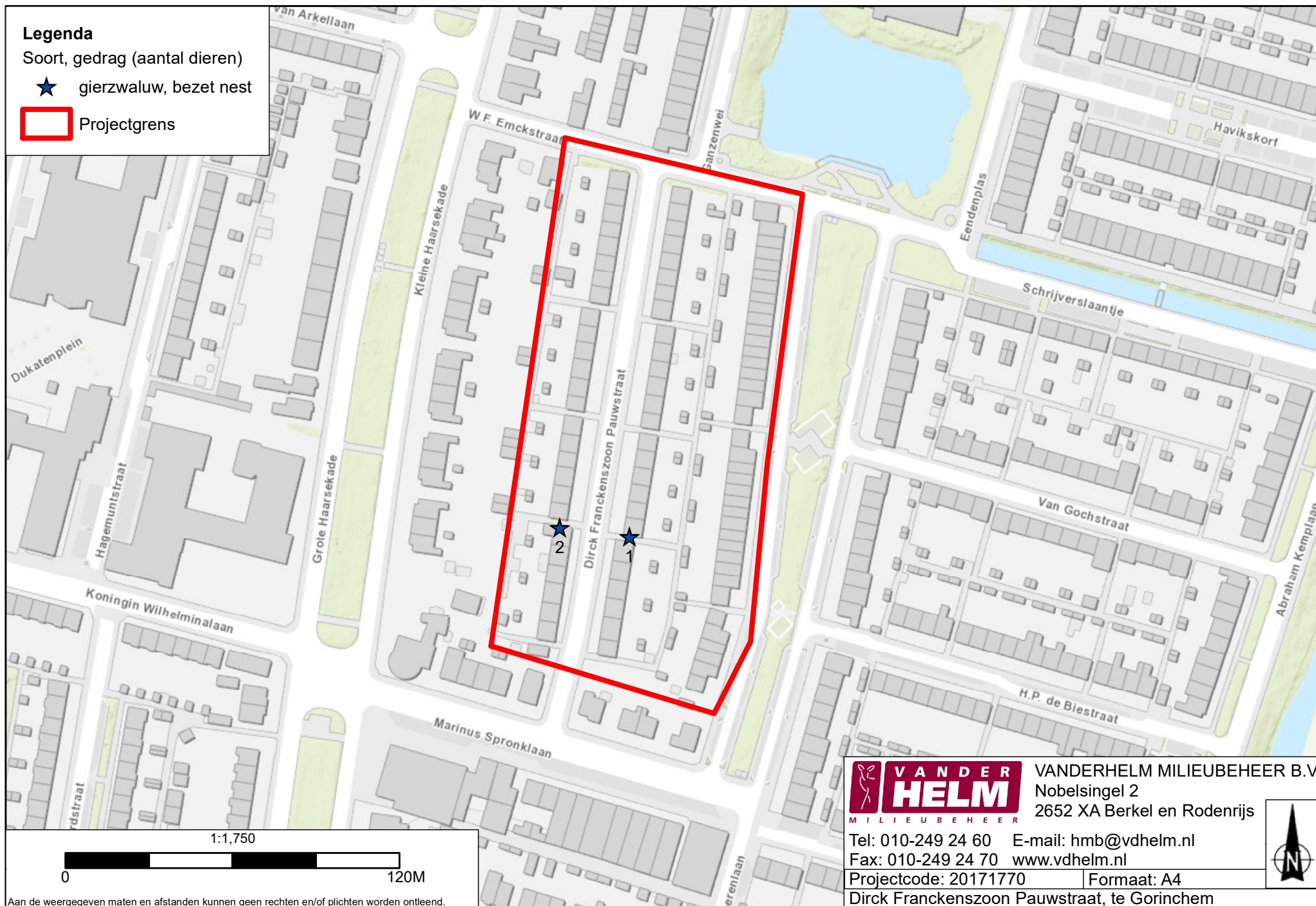

Aan de weergegeven maten en afstanden kunnen geen rechten en/of plichten worden ontleend.

Bijlage: gierzwaluw onderzoek, 25-06-2018

Bijlage: gierzwaluw onderzoek, 03-07-2018

BIJLAGE 7 SOORTINFORMATIE WAARGENOMEN SOORTEN

Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

De laatvlieger is een betrekkelijk grote vleermuis. De laatvlieger is te herkennen aan zijn tweekleurige vacht: koffiebruin op de rug en koffie-met-melk-bruin op de buik. De oren en snuit zijn zwart. Laatvliegers leven verspreid over heel Europa en op de Canarische Eilanden. In Nederland komt de laatvlieger vrij algemeen voor, voornamelijk op het platteland, dorpen en in de randstad.

Gewone dwergvleermuis - *Pipistrellus pipistrellus*

De gewone dwergvleermuis is de op één na kleinste Europese vleermuissoort. Ze hebben een vrij spitse snuit en korte driehoekige oren. Hun rug is roodbruin, kastanjebruin of donkerbruin, terwijl hun buik eerder geel- tot grijsbruin is. Hun snuit, oren en vlieghuid zijn zwartbruin. De gewone dwergvleermuis leeft in vrijwel heel Europa en is in België en Nederland een algemeen voorkomende soort. Dit is de vleermuis die men veelal tijdens de zomerperiode in tuinen en straten ziet.

Ruige dwergvleermuis - *Pipistrellus nathusii*

De ruige dwergvleermuis is een kleine vleermuissoort met korte, driehoekige oren. 's Zomers is hun rug rood- tot kastanjebruin en na de rui (juli/augustus) eerder donkerbruin met vaak een grijze tint. Ze hebben een licht- tot geelbruine buik. Hun staart, oren en vlieghuid zijn zwartbruin. Ruige dwergvleermuizen leven hoofdzakelijk in noordelijk Midden- en Oost-Europa. In Nederland is de soort voornamelijk vanaf de tweede helft van de zomer aanwezig. Kraamverblijfplaatsen van deze soort in Nederland zijn zeldzaam.

Gierzwaluw – *Apus apus*

De gierzwaluw is een kleine roetzwarte zwaluw met lange sikkelvormige vleugels, met een gevorkte staart. Deze soort is volledig aangepast aan het leven in de lucht en komt alleen de grond wanneer deze broedt. Gierzwaluwen broeden in Nederland alleen in kieren en holten in gebouwen. Nestlocaties van gierzwaluwen kennen een jaarronde bescherming vanuit de Wet natuurbescherming. De gierzwaluw is slechts drie maanden per jaar in Nederland, van eind april tot begin augustus. Het overwinteringsgebied van de gierzwaluw ligt in Midden en Zuidelijk Afrika.

Huismus – *Passer domesticus*

De huismus is een kleine zangvogel welke zich voornamelijk voedt met zaden en insecten. Het mannetje onderscheidt zich van het bruine vrouwtje door zijn grijze kruin en wangen in combinatie met zijn zwarte keel en borst. De huismus nestelt bij voorkeur in gebouwen waar zich geschikte broedlocaties bevinden onder bijvoorbeeld de dakpannen. De huismus heeft 2 tot 3 legsels per broedseizoen en is het gehele jaar rondom de nestplaats te vinden. Daarnaast zijn voldoende schuilgelegenheden en de constante aanwezigheid van voer een vereiste.

